

Norges miljø- og
biovitenskapelige
universitet

Masteroppgave 2019 30 stp
Fakultet for landskap og samfunn

Frafall i organisert ungdomsidrett og ungdoms relasjoner til venner og foreldre: En nasjonal tverrsnittstudie

Dropout in organized youth sports and relations with
peers and parents: A national cross-sectional study

Sveinung Brenno Flæthe
Master i Folkehelsevitenskap

Forord

To år med mye kunnskap og lærerike prosesser på Norges miljø-og biovitenskapelige universitet er nå ferdig. Masteroppgaven har preget livet mitt på godt og vondt dette siste halvåret. Helt siden jeg var liten guttunge har aktivitet og idrett betydd mye for meg. Ettersom jeg selv både var aktiv og sluttet i fotball og langrenn utover i tenårene, var jeg jeg dermed nokså tidlig interessert i temaet frafall i organisert idrett. Ettersom Ungdata selv ønsket at noen skulle se videre på frafallsproblematikken ble det et naturlig valg for meg.

Å jobbe med en masteroppgave byr på opp- og nedturer. Det har tidvis vært svært krevende, og samtidig svært givende å jobbe med et og samme tema over lengre tid. Lesesalen har blitt mitt andre hjem og en liten del av meg vil savne det.

Samtidig er det med svært stor lettelse jeg ser meg ferdig, og vil med det takke flere personer. Først og fremst må jeg rekke en stor takk til min hovedveileder Grete Patil som har støttet meg i tykt og tynt gjennom denne prosessen. Grete har gitt meg konstruktive tilbakemeldinger og alltid vært positiv. Uten deg hadde jeg aldri kommet i mål.

Jeg vil og få takke kjæresten min som har måttet tåle mye frustrasjon etter lange dager på lesesalen. Men som alltid har fått meg i godt humør igjen. Stor takk og til mine medstudenter. Takket være dere ble dagene på lesesalen fylt med mye humor, glede og flotte lunsjpauser.

Sveinung Brenno Flæthe

Oslo, Mai 2019

Sammendrag

Bakgrunn og hensikt: Frafallet blant ungdom i organisert idrett er urovekkende, og et omdiskutert tema. Det foreligger endel kunnskap omkring årsak på frafallsproblematikken, men betydningen av rollen til venner og foreldre på en norsk ungdomspopulasjon er fortsatt ikke kjent. Denne studien har som formål å undersøke hvordan frafallet i organisert ungdomsidrett i Norge assosierer med svake relasjoner til venner og foreldre.

Metode: En tverrsnittstudie med datamateriale fra den nasjonale Ungdataundersøkelsen 2016 – 2018. Utvalget bestod av ungdom i alderen 13-18 år, (n=103 297), fra 8. klasse på ungdomsskolen og til og med 2. klasse på videregående skole. Ungdommene var elever fra hele Norge, og enten deltagende eller tidligere deltagende i organisert idrett gjennom tenårene. Studien har brukt deskriptiv statistikk, samt bivariate sammenhenger og logistisk regresjonsanalyse med khi-kvadrat test for å svare på studiens formål.

Resultater: Ungdom med svake relasjoner til venner og foreldre hadde statistisk signifikant høyere odds for frafall i organisert idrett i Norge. Ved svak relasjon til venner var (OR:1.30) og ved svake relasjoner til foreldre (OR: 1.52) Funnene i studien blir diskutert ut ifra den forskningen og teori som er relevant.

Konklusjon: Denne studien viser at ungdoms relasjoner til venner og foreldre kan påvirke deltagelse i organisert idrett. Forebyggende tiltak kan med fordel settes i gang for å forebygge frafallet. Forskjellene i bakgrunnsvariablene kjønn, SØS, klassetrinn og deltagelse i andre faste fritidsaktiviteter må tas med i betraktningen. Folkehelsefremmende tiltak som holder ungdommen i organisert idrett og øker den fysiske aktiviteten er nødvendig og bør implementeres som en del av folkehelsearbeidet. Dette kan være en positiv bidragsyter til folkehelsen i Norge.

Nøkkelord: frafall, organisert idrett, ungdom, idrettsdeltagelse, sosiale relasjoner, venner, foreldre.

Abstract

Aim: The dropout in organized sport among youth is serious and a disputed subject. There is some knowledge about what causes this issue, but the importance of social relations to peers and parents in regard of sports participation is still not completely understood. The aim of this study was to investigate how dropout in organized sports among youth in Norway between 13-18 years old, associates with weak relations to peers and parents.

Methods: A cross sectional study, with participants from the national Ungdata-survey, 2016 until 2018 were selected, (n=103 192). The youth age was from 8th grade and even 2th grade upper secondary. All participants were members or former members of an organized sports club. Descriptive statistics, as well as bivariate analyzes and multiple logistic regression model with khi square test was used to examine the goals of the study.

Results: The results showed that youth with weak relations to peers and parents showed a statistically significant higher odds ratio for dropout in organized sports. The association between weak relations to peers and organized sports were (OR:1.30) and the association between weak relations to parents and organized sports were (OR:1.52). The findings from this study is discussed with previous studies and theoretical frameworks.

Conclusion: This study shows that social relations between youth and their peers and parents do matter for participations in organized sports. Proper preventive measures should be implemented to keep youth in sports for a longer period of time. The difference between the independent background variables should be taken into account. Health promotion measures that keep youth in sport and increase physical activity are necessary and should be implemented as an important part of public health work. This can lead to better public health in Norway.

Keywords: Dropout, organized sports, youth, sports participation, social relations, parents, peers.

Innholdsfortegnelse

FORORD	I
SAMMENDRAG	II
ABSTRACT	III
FIGURER OG TABELLER	VI
FORKORTELSER	VII
1. INNLEDNING	1
2. BAKGRUNN	3
2.1 POLITISKE FØRINGER OG SENTRALE BEGREPER.....	3
2.1.1 Politiske føringer.....	3
2.1.2 Organisert fritid.....	4
2.1.3 Idrett.....	4
2.1.4 Den organisert idretten i Norge.....	4
2.1.5 Helsedeterminanter.....	5
2.1.6 Fysisk aktivitet.....	7
2.1.7 Sosialt nettverk.....	7
2.1.8 Sosiale relasjoner.....	7
2.1.9 Sosial støtte.....	8
2.3 TIDLIGERE FORSKNING	8
2.3.1 Idrettsdeltagelse og sosiale relasjoner.....	8
2.3.2 Venner og foreldre sine roller for ungdoms idrettsdeltakelse	9
2.3.3 Idrettsdeltagelse i relasjon til kjønn, sosioøkonomisk status (SØS) og alder.....	10
2.3.4 Tilhørighet og idrettsdeltagelse	11
2.4 TEORETISK RAMMEVERK	12
2.4.1 Motivasjonsteori.....	12
2.4.2 Self-determination theory.....	12
2.4.3 Basic Needs Theory.....	14
2.4.4 Selvbestemmelse i en sosial kontekst.....	16
3. PROBLEMSTILLING	17
3.1 FORSKNINGSSPØRSMÅL	18
4. METODE	19
4.0 FORSKNINGSDESIGN, DATAMATERIALE OG UTVALG.....	19
4.1 UTVALGTE VARIABLER FRA UNGDATAUNDERSØKELSEN	20
4.1.1 Avhengig variabel: Deltagelse i organisert idrett	20
4.1.2 Konstruerte samlevariabler på relasjoner.....	20
4.1.3 Uavhengig kontrollvariabler: kjønn, SØS, klasstrinn og faste fritidsaktiviteter.....	23
4.2 ANALYSE OG DAG (DIRECTED ACYCLIC GRAPH).....	25
4.3 ETISKE OVERVEIELSER.....	26
5. ANALYSE OG RESULTATER	28
5.1 DESKRIPTIV ANALYSE.....	28
5.2 BIVARIATE ANALYSER	30
5.3 MULTIVARIATE SAMMENHENDER	33
5.3.1 RELASJONER OG FRAFALL I IDRETT.....	33
5.3.2 BAKGRUNNSVARIABLER OG FRAFALL I IDRETT.....	33
6. DISKUSJON	35
6.1 RESULTATDISKUSJON	35
6.1.1 Forskningsspørsmål 1	36
6.1.2 Forskningsspørsmål 2	37
6.1.3 Teoretisk forklaring.....	38
6.2 BEGRENSNINGER OG METODEKRITIKK.....	42
6.2.1 Statistisk metode.....	45

6.2.2 Målemetoder og kategorier.....	45
Intern konsistens på relasjonsmål.....	46
6.3.4 KRITIKK AV TEORI	47
7. KONKLUSJON OG IMPLIKASJONER	48
8. BIBLIOGRAFI	49
9. VEDLEGG	56
9.1 SPØRRESKJEMA.....	56
9.2 DATAUTLEVERINGSAVTALE	60

Figurer og tabeller

Figur 1. Dahlgren og Whitehead (1991) sin modell for helsedeterminanter

Figur 2. DAG av antatte sammenhenger mellom konfunderene og utfallsvariabel

Figur 3. Deltagelse i organisert idrett etter SØS

Figur 4. Deltagelse i organisert idrett etter klassetrinn.

Tabell 1. Deskriptiv statistikk over det analytiske utvalget

Tabell 2. Bivariate analyser mellom frafall i organisert idrett og uavhengige variabler

Tabell 3. Multippel logistisk regresjonsanalyse med frafall i organisert som utfallsvariabel

Forkortelser

WHO = Verdens helseorganisasjon

SØS = Sosioøkonomisk status

NIF = Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité

NSD = Norske senter for forskningsdata.

REK = Regionale komiteer for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk

VGS = Videregående skole

OR = Oddsratio

NOVA = Norsk Institutt for forskning om Oppvekst, Velferd og Aldring

KI = Konfidens intervall

VG1 = Videregående trinn 1

VG2 = Videregående trinn 2

VG3 = Videregående trinn 3

SA = Standard Avvik

SDT = Self-determination theory

DAG = Directed acyclic graph

1. Innledning

Nedgangen i fysisk aktivitet blant ungdom er bekymringsverdig. Globalt sett oppfylder 19 % av ungdommer mellom 11-17 år WHO (Verdens helseorganisasjon) sine globale anbefalingene for fysisk aktivitet (WHO, 2018). Nasjonale tall viser at omtrent halvparten av dagens unge oppfylder kravene til fysisk aktivitet (Folkehelseinstituttet, 2017). Deltagelse i organisert idrett blant ungdom kan være svært viktig for å fremme høy grad av fysisk aktivitet (Magalhaes, Pereira de Pina & Ramos, 2017). Tallene fra den nasjonale Ungdataundersøkelsen 2016 - 2018 viser at ungdom sin deltagelse i idrett faller betydelig i tenårene. Ved ungdomsskolealder er det 63 % deltagende i et idrettslag, mens tallet synker til 40 % i den videregående skolen (Bakken, 2018). Omtrent seks av ti ungdom som har vært innom organisert idrett, slutter før de er 17-18 år. Det store flertallet av disse slutter før de begynner på i den videregående skolen (VGS). I løpet av perioden mellom 8 klasse til 2. VGS har 33 % av alle som har vært innom ungdomsidretten sluttet (Bakken, 2019).

Årsakene til frafallet i den organiserte idretten er sammensatt, og består av flere faktorer (Crane & Temple, 2014). Norske studier som har sett på årsaker til frafallet, peker på at de viktigste faktorene er at kravene til innsats øker, at aktiviteten oppleves som mindre gøy, at interesser endres og en konkurrerende tidsbruk med andre aktiviteter i hverdagen (Seippel, 2005; Ødegård, Bakken & Strandbu, 2016). Sosiale relasjoner sin betydning på frafallet i organisert idrett er ikke blitt undersøkt på en stor norsk ungdomspopulasjon. Ungdom utvikler seg mye i tenårene, både mentalt, fysisk og sosialt (Hall, 2011) og ungdomstiden er gjerne en periode der det kommer nye krav fra venner, foreldre og skole (Hjelseth, 2016). Det kan tenkes at dette isolert sett kan påvirke frafallet i idretten, ettersom ungdom med svake relasjoner til venner og foreldre kan mangle flere av deres sine viktige roller inn mot idrettsdeltagelse.

Denne studien ønsker å se på betydningen av ungdoms sosiale relasjoner for frafallet i organisert idrett. Målet til studien er å få en økende forståelse av ungdom som slutter i organisert idrett i Norge, og være med på å fylle noe av kunnskapshullene i betydningen av det sosiale miljøet rundt ungdommene. Data fra Ungdataundersøkelsen 2016-2018 vil bli benyttet til å studere relasjoners betydning for frafall i organisert idrett i en dagsaktuell norske ungdomspopulasjon, og det er sammenhengen med ungdom sine sosiale relasjoner til venner og foreldre jeg vil undersøke. Studien vil først beskrive frafallet til ungdommer i organisert

idrett i Norge, fordelt på kjønn, sosioøkonomisk status (SØS), klassetrinn og faste fritidsaktiviteter, og deretter se på betydningen til sosiale relasjoner på deltagelsen i den organiserte ungdomsidretten i Norge.

Før jeg presenterer problemstillingen i kapittel 3 ytterligere vil jeg i bakgrunnskapittelet forklare sentrale begreper, tidligere forskning og det teoretiske rammeverket for oppgaven. Kapittel 4 handler om metode med forskningsdesign, datamaterialet, utvalg, etiske overveielser og en beskrivelse av variablene som er brukt. I kapittel 5 presenteres resultater i form av deskriptiv statistikk, bivariante analyser og en logistisk regresjonsmodell. Kapittel 6 handler om diskusjon av resultater opp imot tidligere forskning og teori, samt styrker og svakheter ved metoden. Avslutningsvis vil jeg i kapittel 7 gi en kort konklusjon.

2. Bakgrunn

I dette kapittelet ønsker jeg å se på sentrale begreper, tidligere forskning og teoretiske rammeverket som er grunnlaget for mine analyser og drøftinger.

2.1 Politiske føringer og sentrale begreper

Her vil jeg beskrive politiske føringer, begreper og tema som er sentrale for denne oppgaven: politiske føringer for ungdomsidrett, beskrive begrepene organisert fritid og idrett, beskrive den organisert idretten i Norge, og gjøre rede for helsedeterminanter som begrep og gå inn på betydningen for helse av determinantene fysisk aktivitet, sosialt nettverk, sosiale relasjoner og sosial støtte.

2.1.1 Politiske føringer

Økt inkludering og deltagelse er ofte nøkkelord for flere regjeringer uavhengig av politiske ståsted. For å sikre unge en god oppvekst er gjerne deltagelse i fritidsaktiviteter eller organisasjoner med på å gi en meningsfull hverdag. Den siste stortingsmeldingen vedrørende idrett er «Kultur, inkludering og deltagelse» (Kulturdepartementet, 2012). Denne har som mål å fremme et samfunn der alle kan delta, med «fysisk aktivitet for alle». Deltagelse i ulike former for organisasjoner og kulturliv er en vesentlig del av dette. Her legges det vekt på rollen til idrettslaget, og hvordan dette er en unik møteplass for sosiale relasjoner som ikke bare kan erstattes med andre typer organiserte aktiviteter på fritiden. Videre understreker stortingsmeldingen viktigheten av idretten i Norge fordi den utgjør en stor andel av frivilligheten i Norge, og fordi den fremmer den fysiske aktiviteten og folkehelsen blant befolkningen.

Folkehelsearbeidet er forankret i folkehelseloven. Loven om folkehelsearbeid kan ses på som hele måten samfunnet jobber for å påvirke befolkningen helse og trivsel. Formålet med loven er å bidra til at samfunnet går i en retning som kan fremme folkehelsen og utjevne sosiale helseforskjeller (Folkehelseloven, 2011, § 3.). Folkehelseloven omhandler oppvekstvilkår for barn og unge. Dette kan være forebygging av skader, inkludering, deltagelse og fellesskap (Folkehelseloven, 2011).

2.1.2 Organisert fritid

Ifølge Mahoney, Eccles & Larson (2004) skilles gjerne fritiden til ungdom mellom organiserte og uorganiserte fritidsaktiviteter. Fritid ses gjerne på som den tiden som brukes etter endt skoledag. Organiserte fritidsaktiviteter er en samlebetegnelse på aktiviteter som alle har flere fellestrekk. De er ledet av en voksenperson, ofte omhandler flere ungdommer i en gruppe, har flere regelmessige samlinger, er oftest aktivitetene som er styrt av regler og kan gjerne forekomme i foreninger, lag eller klubber (Mahoney, Eccles & Larson, 2004). De aller fleste ungdom i dag er med på en eller annen form for organisert fritidsaktivitet (Bakken, 2018). Der klubber, idrettslag, foreninger og organisasjoner ulike former for organisert fritid. Idrettslaget er den særdeles største fritidsaktiviteten for ungdom (Bakken, 2018). Den organiserte idretten har oftere høyere intensitet enn i den ikke organiserte idretten (Marquez, Ekelund & Sardinha, 2016).

2.1.3 Idrett

Ifølge Bryhn (2018) ble idrett fra tidligere av sett på som kunst, kunnskap eller kroppslig bevegelse. Idretten ble helt tilbake til 1800-tallet skilt fra kroppsøvingfaget i skolen, og ble en selvstendig aktivitet. Norges Idrettsforbund (2016). NIF. definerer idrett etter følgende 3 kriterier

«Med idrett mener aktivitet som oppfyller følgende vilkår: a) det er fysisk aktivitet av konkurranse-, trenings- og/eller mosjonskarakter, b) aktiviteten er som konkurranseaktivitet målbar etter godkjent regelverk, c) aktiviteten tilfredsstillende de etiske normer idretten i Norge bygger sin aktivitet på»

(Norges Idrettsforbund, 2016, s. 8).

2.1.4 Den organisert idretten i Norge

Den organiserte idretten i regi av Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF) er en av de viktigste arenaene for ungdom. NIF har et sentralt mål om «idretts glede for alle». Norges Idrettsforbund er i dag den største frivillige organisasjonen i Norge. Den omfavner barn, ungdom og voksne, og jobber for at alle i størst mulig grad får mulighet til trening. Norges idrettsforbund ønsker å være en positiv påvirkning til gode valg vedrørende fysisk aktivitet i hverdagen for befolkningen som helhet. Ifølge Norges Idrettsforbund (2018) er det 288 000 aktive ungdom i ulike idrettslag i Norge. Dette er

ungdom i ungdomsskole og videregående alder. Målet til Norges idrettsforbund er å få flest mulig ungdom til å være lengst mulig i idretten (Norges Idrettsforbund, 2018). Den norske idretten står sterkt i befolkningen som helhet. Antall medlemskap blant nordmenn ved utgangen av 2017 var på hele 2.1 millioner og antall idrettslag er underkant av 11 000 (Norges Idrettsforbund, 2019).

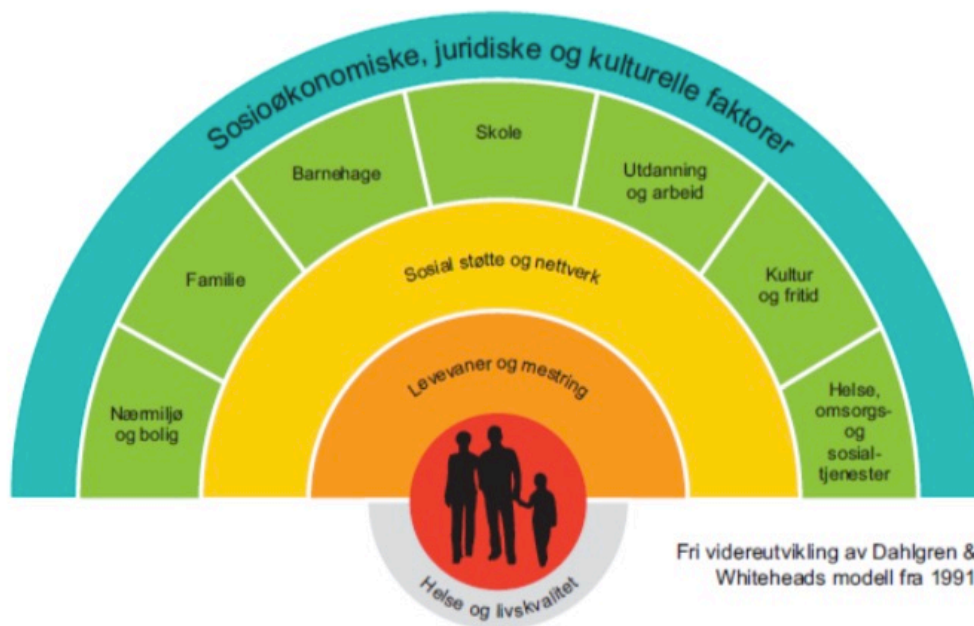
Den organiserte norske idretten har satt i gang flere ulike tiltak for å beholde ungdommen i idretten, blant annet Ungdomsløftet og Barneidrettsbestemmelsene. Ungdomsløftet har som formål å både rekruttere flere ungdommer og å beholde de lengst mulig i ungdomsidretten (Norges Idrettsforbund, 2018). Barneidrettsbestemmelsene er et tiltak satt i gang for å få barn og unge til å oppleve mer idrettsglede og bidra til en mer langsiktig deltagelse (Norges Idrettsforbund, 2015). Regjeringen har også nedsatt et utvalg for å identifisere hvilke utfordringer en stod ovenfor, og for å lage strategier for å løse det. Her ble det utarbeidet svært mange tiltak rettet mot ungdom (Strategiutvalget for idrett, 2016).

Tidligere undersøkelser av norsk ungdom fra 1980-tallet viser at deltagelsen i organisert idrett har holdt seg nokså stabil frem til i dag. (Grue, 1985; Seippel, Sisjord & Strandbu, 2016). I perioden 1992 til 2009 ble det gjennomført 8 landsdekkende ungdomsundersøkelser i Norge. Her ble det blant annet sett på hvor stor del av ungdommene som trente i et idrettslag For ungdommene i alderen 16-19 år oppga de 37 % i 1992, 41 % i 1996, 26 % i 1998, 29 % i 2000, 26 % i 2004, 27 % i 2007 og 25 % i 2009. Det kan altså tyde på at deltagelsen sank noe i første del av perioden, men er relativt stabil siden (Seippel, Strandbu & Sletten, 2011; Sverdrup & Johannessen, 2003). «Ung i Norge» undersøkelsen fra 2002 viset at hele 70 % av ungdommene hadde vært i løpet av oppveksten deltagende i organisert idrett. Der 50 % var fortsatt deltagende ved starten på tenårene, og tallet sank ned til 26 % ved 19 års-alderen (Krange & Strandbu, 2004).

2.1.5 Helse-determinanter

Begrepet helse kan ses på som «en tilstand av fullstendig fysisk, mentalt og sosialt velvære og ikke bare fravær av sykdom og lyte» (WHO, 1948, avsnitt 1). En modell av Whitehead og Dahlgren (1991) viser hvordan ulike helse-determinanter påvirker helsen. Disse kan ses på som sosiale faktorer som er med på å styrke eller svekke helsen. Dette er lag som alle kan modifiseres, sett bort ifra det innerste biologiske laget som er alder, kjønn og biologi. Her finnes ulike lag som individuelle livsfaktorer, sosiale nettverk, leve og arbeidskår og generelle

sosioøkonomiske, kulturelle og miljømessige forhold. Figur 1 fremstilles her det svært sammensatte bilde av alle de ulike påvirkningsfaktorene for ungdom.

Figur 1. Viser samspillet av påvirkningsfaktorer for helsen. Bilde er hentet fra Helse- og omsorgsdepartementet (2014-2015) og er en fri videreutvikling av Whitehead og Dahlgren (1991)

I min studie anses fysisk aktivitet, sosial støtte og nettverk og sosiale relasjoner som helse-determinanter. Disse determinantene kan påvirke ungdom sin helse i ulik grad og videre deltagelse i organisert idrett og indirekte også helse. Helse kan være et viktig aspekt ved idretten.

Helsefremmende arbeidet kan ses på som tiltak for å få økt ressurser og evne til å ta kontroll over eget liv (WHO, 1978). Her er det ønskelig å identifisere og bruke de positive helsefremmende ressursene hos mennesker og samfunn (Morgan & Ziglio, 2007).

Forebygging av frafall i organisert idrett blant ungdom kan ses på som et svært viktig folkehelse-tiltak. Ungdommer som velger å slutte i organisert idrett viser seg å bruke mer tid foran skjerm, hyppigere bruk av rusmidler og de er og hyppigere involvert i regelbrudd og problematferd (Bakken, 2019). Å sette inn nødvendige tiltak for å styrke helsen til ungdom og deres trivsel kan gi god avkastning både samfunnsøkonomisk og sosialt (Sheehan et al., 2017). Ungdom som er aktive i tenårene har og høyere sannsynligheten for å være aktiv i voksen alder (Seippel, 2005). De erfaringer som gjøres i ungdomstiden følger gjerne med ungdommene, og legger føringer på livet videre (Sheehan et al., 2017).

2.1.6 Fysisk aktivitet

Fysisk aktivitet defineres som *«enhver kroppslig bevegelse utført av skjelettmuskulatur, og som resulterer i en vesentlig økning i energiforbruket utover hvilenivå»* (WHO, 2018, s14). Idretten og rekreasjon er eksempler på fysisk aktivitet som kan være med å fremme fysisk aktivitet for mennesker i alle aldre. De globale anbefalingene for ungdom mellom 5-17 år er 60 minutter aktivitet med moderat eller høy intensitet (WHO, 2018). I Norge gir helsedirektoratet de samme anbefalingene (Helsedirektoratet, 2016) og viser til at fysisk aktivitet bidra til flere helseeffekter, gi overskudd i hverdagen og kan være med på å forebygge og behandle over 30 ulike diagnoser. Fysisk aktivitet gjennom barndom og ungdomslivet er assosiert med flere korte og lange helsefordeler (Janssen & Leblanc, 2010).

2.1.7 Sosialt nettverk

Sosialt nettverk kan defineres som *«Et sett av relativt varige relasjoner mellom mennesker»* (Schiefløe, 1985, s 122). Her vektlegges varigheten mellom individene. En annen definisjon fokuserer mer på de uformelle relasjonene *«Et sosialt nettverk består av uformelle relasjoner mellom mennesker som samhandler mer eller mindre regelmessig med hverandre»* (Fyrland, 2005, s24). Sistnevnte omhandler i mindre grad begrepet varighet ettersom både langvarige og kortvarige forhold i det sosiale nettverket kan være betydningsfulle ressurser. Ifølge Fyrland (2005) kan det skje en utvikling i forholdene som baseres på gjensidig interesser og hva kontakten inneholder. Samhandlingen kan få en viss stabilitet, som fører til en sosial relasjon (Fyrland, 2005).

2.1.8 Sosiale relasjoner

Gjennom livet og i de aller fleste situasjoner møter vi andre mennesker enten på direkte eller indirekte måter, og en vil skape former for relasjoner. Drugli (2012) definerer en relasjon som to individer som er en del av en felles virkelighet, og hvor en ser på hverandre som selvstendige individer. Det vil etterhvert utvikles et kommunikasjonsmønster og forventninger gjennom samspillet mellom individene. Der kommunikasjonen mellom individene vil være konkret, kan selve relasjonen vil være abstrakt, og kan inneholde holdninger og tanker en har til hverandre (Drugli, 2012). Sosiale relasjoner vil være ulike og kan finnes på flere plan. Enkelte relasjoner er svært viktige og kan ses på som primære relasjoner. Dette kan eksempelvis være foreldre, barn, ektefeller eller venner. Sekundære relasjoner vil være av mindre betydning, og kan eksempelvis være forretningrelasjoner. En relasjon kan få større

betydning om en har et liv er i endring. Ungdomstiden kan ses på som en tid der ungdommene er i endring (House, Landis & Umberson, 1988).

2.1.9 Sosial støtte

Sosial støtte defineres gjerne som «*Individets opplevelse av å bli omfattet med kjærlighet og omsorg, å bli aktet og verdsatt, og tilhøre et sosialt nettverk med gjensidige forpliktelser.*» (Cobb, 1976, s. 300). Cobb (1976) mener sosial støtte både må ses på som en påvirkning til individet selv, men og i sammenheng med et sosialt nettverk. I tillegg mener House et al. (1988) at en må se på hva som faktisk utveksles mellom individene. Her legges det mer vekt på det relasjonelle ved sosial støtte. Sosial støtte må ses på noe som endel av den sosiale strukturen vi har rundt oss, og dermed som endel av våre sosiale relasjoner. Cobb (1976) mener den sosiale støtten vil forandre seg både i innhold og form gjennom et liv. Foreldrene kan ses på som de viktigste støttepersonene for et barn. Etterhvert vil den sosiale støtten komme fra andre personer venner, klassekamerater og så videre, ut ifra hvilke sosiale arenaer som en deltar på (Cobb, 1976).

2.3 Tidligere forskning

Her presenteres tidligere forskning på idrettsdeltagelse opp imot sosiale relasjoner, venner og foreldre sin rolle og til bakgrunnsvariablene kjønn, sosioøkonomisk status (SØS) og klassetrinn.

2.3.1 Idrettsdeltagelse og sosiale relasjoner

Det finnes en del forklaringer til at ungdom faller fra den organiserte idretten. Crane og Temple (2014) står bak en systematisk oppsummeringsstudie på årsaker til frafallet i idrett. De konkluderer med at frafallet er svært sammensatt med mange ulike faktorer, men at de mest dominerende årsakene til frafall er utøverne sin opplevelse av egen kompetanse og glede i idretten. Blant annet oppgir de at sosiale relasjoner kan ha negative innvirkning ved at økt press fra venner og foreldre kan føre til at ungdom slutter i idrett (Crane & Temple, 2014). Reitlo (2012) har gått gjennom tilgjengelig forskning fra Norden som omfavner idrettsdeltagelse og ungdom. Hun konkluderer med at frafallet skyldes både interne og eksterne faktorer. I de interne faktorene nevnes blant annet betydningen av venner. I de eksterne faktorene kommer betydningen av blant annet forhold ved egen familie. Dette er først og fremst i sammenheng med foreldrenes økonomi, men og i sammenheng med foreldrenes aktivitetsnivå.

Det er gjort spørreundersøkelser i Norden og Ommundsen og Vaglum (1992) hevder i sin studie av norske ungdommer, at de utøverne som har en dårlig relasjon til andre utøvere kan ha større frafall fra idrettsaktiviteten enn de med gode relasjoner. De hevder også at støtte fra foreldre er med å påvirke trivsel, og at dette kan være med på å forhindre frafall (Ommundsen & Vaglum, 1992). Frantzen og Peterson (2004) fant i sin langsgående studie som gikk over 3 år at venner påvirket idrettsdeltagelsen for ungdom mellom 13-15 år. Ungdommer som har flere venner i og utenfor idrettslaget vil ha økende sannsynlighet for videre deltagelse i idretten. I en finsk studie av Skard og Vaglum (1989) fant de at frafallsungdom hadde færre venner enn ungdom som valgte å fortsette. En Australsk kvantitativ studie av Gardner, Magee og Vella (2017) viste at aksept i vennegjengen var signifikant assosiert med frafall.

Telama, Laakso og Yang (1994) fant i sin langsgående studie at barn og ungdom som har foreldre som er interessert i fysisk aktivitet, vil i lavere grad falle fra organisert idrett. Jöesaar og Hein (2011) fant i studie at de som falt fra idretten har mindre autonom støtte fra foreldre, lavere opplevd tilhørighet, kompetanse og autonomi. Ullrich-French og Smith (2009) fant at det kan handle om antallet gode relasjoner. De fant at to eller flere positive relasjoner vil øke sannsynligheten for å fortsette deltagelsen i idrett. En annen kvantitativ studie av Ullrich-French og Smith (2006) fant at en positiv opplevelse av relasjon til foreldre, kvaliteten på vennskapene, og aksept blant venner ble assosiert med glede, opplevd kompetanse og selvbestemmende motivasjon. De fant og at opplevelse av relasjon til venner var spesielt viktig for motivasjonen.

Chan, Lonsdale og Fung (2012) fant i sin studie at barn og unges alder modererte sammenhengen mellom sosiale relasjoner og utfall i idretten. De konkluderte med at foreldrene har mest å si i barndommen, og jevnaldrende venner har mer å si i ungdomsårene.

2.3.2 Venner og foreldre sine roller for ungdoms idrettsdeltakelse

Noe av rollene til foreldrene og venner er kjent i idretten. For mange ungdommer består tenårene av sosial omgang med venner. Ungdomstiden kan ses på som en tid der jevnaldrende venner er ekstra viktig (Seippel et al., 2011). Venner kan være med på å gi støtte og bekreftelser, men og til lek og samspill. Dette samspillet er gjerne av stor viktighet for den sosiale kompetansen en utvikler og selvbilde (Bronfenbrenner, 1979; Youniss, 1980).

Andersen og Dæhlen (2017) mener det er stor variasjon ut ifra hva jevnaldrende vennskap betyr for ungdommer. Enkelte kan trives med få venner, andre ønsker en stor vennekrets. De hevder og det er grunn til å mene at ungdom med nære relasjoner vil ha større grad av ressurser tilgjengelig enn ungdom som er i større grad alene (Andersen & Dæhlen, 2017).

Foreldre kan ha en annen rolle vedrørende ungdom sin idrettsdeltagelse. De kan blant annet være en viktig pådriver for aktivitet (Stefansen, Smette & Strandbu, 2016; Wheeler, 2012). Ved at de er initiativtakere og motivatorer for videre deltagelse (MacPhail & Kirk, 2006). Foreldre kan og representere en nøkkelfaktor siden de ofte er ansvarlige for å introdusere barn og unge inn i idretten, samtidig som de gir støtte hele veien (Fredricks & Eccles, 2005). Støtte fra foreldre kan bety transport, finansielle kostander, sosio-emosjonell støtte, informasjon (forklaring av regler), engasjement, (Côté, 1999). Foreldre kan stå for ressurser, transport og være rollemodeller (Smoll, Cummings & Smith, 2011). Samtidig ser at frafallet i idretten har og blitt assosiert med ungdom som opplever at foreldre blander seg inn for mye ved å filme, kritisere opptreden, gi belønning for innsats eller sette ungdommen i for mange treningsleirer (Fraser-Thomas, Cote & Deakin, 2008a). Fraser-Thomas, Cote og Deakin (2008b) rapporterte og om at ungdom følte at foreldre presset for mye på suksess. Ifølge Hecimovich (2004) kommer dette presset fra foreldre som vil gi barna sine muligheter de selv ikke hadde.

2.3.3 Idrettsdeltagelse i relasjon til kjønn, sosioøkonomisk status (SØS) og alder

Kjønn, SØS og alder viser seg være faktorer som kan være med å påvirke frafallet (Strandbu & Bakken, 2007). Flere studier internasjonalt peker i retning på at gutter er overrepresentert i organisert idrett (Jekauc, Reimers, Wagner & Woll, 2013; Laakso, Telama, Nupponen, Rimpelä & Pere, 2008; Scheerder, Vanreusel, Taks & Renson, 2005; Vilhjalmson & Kristjansdottir, 2003). Andre mener det er svært små forskjeller blant jenter og gutter (Bakken, 2019; Strandbu & Sletten, 2011). Data fra Ungdataundersøkelsen tyder på at jenter har en tendens til å slutte noe tidligere enn gutter (Bakken, 2019).

Ungdom fra familier med lavere inntekt har mindre deltagelse i idrett og fysisk aktivitet enn ungdom på samme aldre (Krange & Strandbu, 2004). Bakken (2019) viser at ungdomsidretten likevel er godt representert i alle sosiale lag. Men det er svært store forskjeller i både deltagelse og frafall. Der deltagelsen i organisert idrett gjerne er høyest representert fra høyere sosiale lag, og frafallet er høyest i lavere sosiale lag (Bakken, 2019). Et stort antall studier

som peker i retning av ungdom med lav SØS har mindre deltagelse enn høyere SØS (Delva, O'Malley & Johnston, 2006; Jekauc et al., 2013; Johnston, Delva & O'Malley, 2007; Olds, Dollman & Maher, 2009; P. White & Mcteer, 2012). SØS påvirker deltagelsen til ungdom i alderen 4-10 år og 11-17 år (Jekauc et al., 2013). En nasjonal longitudinell studie av barn og ungdom fra Canada konkluderte at SØS påvirker idrettsdeltagelse bare blant barn mellom 6-9 år, men ikke for ungdom mellom 10-15 år. Dette forklarte de med at det var svært lite av økonomiske og kulturelle barrierene for de mellom 10-15 år, ettersom skolene hadde flere tilbud for disse (P. White & Mcteer, 2012). Motstridende ser at ved en litteraturgjennomgang av sammenhengen mellom SØS og grad av aktivitet blant barn fant ingen tydelige assosiasjoner (Stahlsberg & Pedersen, 2010). Alder ser og ut til å kunne påvirke frafallet i organisert idrett, og det går generelt nedover jevnt utover tenårene (Ødegård et al., 2016).

2.3.4 Tilhørighet og idrettsdeltagelse

Deltagelse i en idrett medfører ofte en kontekst hvor sosiale interaksjoner forekommer. Her vil det skapes flere relasjonsbånd og dannes nettverk med andre likesinnede jevnaldrende. En slik relasjonsbygging kan ses på som en form for sosial tilhørighet (Hodge, Allan & Smellie, 2008). Ifølge R. White og Bennie (2015) er ofte motivasjonen til ungdom for å være med i organisert idrett selve tilhørigheten og fellesskapet dette gir. Dette gjelder både med trenere og venner i idretten. Hvorvidt en opplever den sosiale tilhørigheten avhenger blant annet av om en opplever felles interesse for idrettsaktiviteten, og den støtte av personene i miljøet. Ved å oppleve støtte fra venner eller lagkamerater i idretten en bedriver, både ved suksess eller ved utfordrende tider kan dette føre til opplevd tilhørighet i idretten. Ungdommer sin tilhørighet til idretten er med på å påvirke utviklingen av sosiale ferdigheter (R. White & Bennie, 2015). I en studie av Galli og Vealey (2008) mente utøverne at ved å være endel av laget fikk en felles holdninger, verdier og identitet som deretter førte til bedret motivasjon i idretten. Walseth (2006) beskriver også dette ved at identiteten, støtten og lagfølelsen er med på å styre mye av tilhørigheten. I en svensk studie av (Jakobsen, Lundvall & Redelius, 2014) var en av de viktigste grunnene til fortsatt deltagelse i organisert idrett tilhørighet til gruppen, trivsel og gode følelser. Ungdommene i studien beskrev og følelsen av å tilhøre en gruppe, har opplevelser sammen med andre ungdommer med samme holdninger, interesser og verdier. Dette kan være med på å hjelpe ungdommene med å takle situasjoner sammen, og kunne trives (Jakobsen et al., 2014). Allender, Cowburn og Foster (2006) konkluderte med at det viktigste for idrettsdeltagelse var sosial interaksjon. Der unge barn beskrev sosial støtte,

trivsel og utforskning som nøkkelfaktorer. Ungdom mente støtte fra venner og foreldre, samt sosialt nettverk som de viktigste faktorene for idrettsdeltagelse.

2.4 Teoretisk rammeverk

Her presenteres det teoretiske rammeverket for oppgaven. Jeg vil starte med å se på motivasjonsteori generelt, før jeg gjør rede for selvbestemmelsesteorien av Deci og Ryan (1985) som jeg benytter i denne studien. Deretter vil jeg gå inn på underteorien «Basic needs theory», samt hvordan denne plasserer seg i en sosial kontekst.

2.4.1 Motivasjonsteori

Ifølge (Skaalvik & Skaalvik, 2013) er kunnskapen om motivasjon svært viktig fordi de fleste har implisitte teorier som omhandler motivasjon og vil også på et eller annet tidspunkt i livet havne i en situasjon hvor det kan oppstå et behov for å motivere andre personer og handle ut ifra sin egen forståelse og ideer om hvordan motivasjonen kan stimuleres (Skaalvik & Skaalvik, 2013). Det finnes et utall antall teorier som angår motivasjon. Der enkelte er overlappende, og andre motstridende. De aller fleste motivasjonsteoriene tar utgangspunkt i ulike begrunnelser for atferd, og ved det forsøker å forklare forskjellige sider av en motivert atferd (Skaalvik & Skaalvik, 2013). De ulike motivasjonsteoriene har grunnlag i ulike antakelser om hva som kan gi kan gi motivasjon til handling. Der en mekanisk teori kan være hvordan mennesker er endel av en noe passivt, i et samspill med stimuli fra miljøet og psykologiske drivkrefter, vil en organisk teori fokusere på at menneske er et aktivt individ som tar initiativ til atferd og som har egen viljekraft. I en organisk teori vil menneske forsøke å få kontroll over krefter som påvirker en, og miljøet som helhet. Gjennom mestring, aktivitet og i samspill med miljøet en får en personlighet som utvikles kontinuerlig (Deci & Ryan, 1985). Motivasjon kan dermed ses på som det som initierer eller skaper energi til atferd, som eksempelvis kan være å delta i organisert idrett.

2.4.2 Self-determination theory

Self determination Theory (SDT), oversatt til norsk som «selvbestemmelsesteorien», er en svært kjent psykologisk motivasjonsteori. Mye av grunnen til at den brukes svært mye kan være at den forsøker å beskrive hva som regulerer motivasjonen til individer (Ryan & Deci, 2007). Ifølge (Deci & Ryan, 1985) vil menneske strebe etter kontroll over omgivelsene sine, og de faktorene som er med på å påvirke dette. SDT har sitt grunnlag i at menneske fra

naturens side er en organisme hvor den styres av utvikling, finjustering og indre prosesser. Menneske ønsker gjerne å mestre de utfordringer de møter og ta med seg disse erfaringene inn i selvet (Ryen & Deci, 2000).

Deci og Ryen (1985) deler motivasjonen inn i 3 ulike nivå. Dette er amotivasjon, ulik ytre motivasjon og indre motivasjon. En amotivert person vil handle uten hensikt og motivasjon for å utføre en aktivitet, og vil ikke selv forstå grunnen til handlingen. Ifølge Ryen og Deci (2000) vil en person som ikke føler seg kompetent for oppgaven, ikke ha ingen forventninger til selve aktiviteten og heller ikke sette pris på den. Ved en slik form for kontrollert motivasjon og amotivasjon kan dette føre til negative hendelser. Når en atferd eller handling er ytre motivert kan den ses på instrumentalt regulert. Den er knyttet til selve nytteverdien av en aktivitet, ved tvang eller skyldfølelse og gjerne ingen egen interesse for selve aktiviteten. SDT beskriver ytre motivasjon som svært varierende med tanke på om den er autonom eller ikke. Ryen og Deci (2000) mener det er må stilles spørsmålsteget til hvorvidt det å starte en handling eller atferd påvirkes av ytre motivasjon. Når en handling eller atferd startes av signifikante andre, kan dette være svært forskjellig fra egen interesse og aktiv deltagelse til passiv adlyde eller uvilje. SDT hevder at dette vil variere ut ifra hvordan en slik atferd er integrert i et individ (Deci & Ryen, 1985). Utrykket *signifikant andre* kommer fra Mead (1934). Med dette menes personer som kan ses på som omsorgsgivere og Mead mener i dette tilfellet personer i det primære nettverk (Mead, 1934). Personer som derimot er indre motiverte vil derimot handle ut ifra glede, tilfredshet og nytelse, der selve handlingen er målet. Indre motivasjon er ifølge (Deci & Ryen, 1985) en atferd som er basert egen på interesse, finner lystbetont og som ikke har sammenheng med noen form for ytre belønninger. Det er gjerne selve handlingen som er målet, og der ingen ytre faktorer spiller inn. Handlingene hos indre motiverte individer baserer seg på glede, tilfredshet og nytelse. Dette ser en gjerne hos barn som ofte er svært motiverte for læring og løse utfordringer.

Indre motivasjon blir gjerne sett på som svært grunnleggende hos menneske. Spesielt ved at det er et medfødt behov å utvikle kompetanse og at dette dermed utgjør et grunnleggende behov hos mennesker R. W. White (1959). Når et individ er indre motivert vil belønningen være i form av glede over aktiviteten i seg selv og ikke av ytre faktorer eller noen form for konsekvenser av å delta i aktiviteten. Ved ulike typer former for trening kan en oppleve ytre motivasjon, enten ved et bedre utseende, bedret kapasitet eller helse. For en opprettholdelse av aktiviteten over tid vil en indre motivasjon være nødvendig (Ryen & Deci, 2007). Dette

gjør at vi er spesielt interessert i en slik motivasjon i en idrettskontekst. Spesielt hevder Deci og Ryen (1985) at en indre motivert atferd er en funksjon av tre grunnleggende psykologiske behov. Dette er behovene for å oppleve seg selv som kompetent, behovet for selvbestemmelse omkring sin egen utvikling og liv, samt behovet for å oppleve sosial tilhørighet (Deci & Ryen, 1985).

2.4.3 Basic Needs Theory

SDT kan ses på som en metateori, og det finnes et knippe underteorier til SDT som alle har som mål å forklare atferden og motivasjonen til menneske (Säfvenbom, Haugen & Bulie, 2014). Jeg vil videre gå inn på den ene underteorien «*Basic Needs Theory*», som er mest relevant for min studie. «*Basic Needs theory*», tar for seg menneske sine tre grunnleggende behov. Alle disse er knyttet opp imot behov og tilfredstillelse som videre kan relateres til handlinger og atferd. Den forsøker å forklare menneskers motivasjon og handling gjennom mennesker sitt behov for opplevd autonomi, sosial tilhørighet og opplevd kompetanse. Motivasjonen avhenger av hvorvidt disse tre grunnbehovene er tilfredsstilt. En kan si at når behovene er tilfredsstilt kan dette føre til økt motivasjon, produktivitet og fornøydhet (Deci & Ryen, 1985).

Om forholdene ligger til rette til disse behovene, vil det være mulig å fremme en indre motivasjon. En indre motivert atferd kommer fra egen vilje, lyst og interesse til drive med selve aktiviteten. Om disse grunnleggende psykologiske behovene tilfredsstilles kan det føre til at ønske om å drive med aktiviteten vedvarer (Deci & Ryen, 1985). For å være indre motivert og få den til å vedvare må behovene for kompetanse, tilhørighet og autonomi være oppfylt. Hagger og Chatzisarantis (2007) mener behovene for disse grunnleggende faktorene er helt essensielt for økt utvikling, integritet og psykisk velvære hos et menneske. SDT gjelder for uavhengig av tidsperspektiv, kjønn, kultur eller kontekst (Løvteit, 2013). Säfvenbom, Haugen og Bulie (2014) hevder at oppfylting av disse behovene er det som vil drive motivasjonen. Dette kan videre føre til at psykologisk frihet, som videre kan føre til en utvikling av selvregulering og forventninger, samt kognitive strategier.

Behov for kompetanse

Deci og Ryen (1985) beskriver kompetanse som et individ sitt samspill med miljøet rundt seg, oppdragelse, læring, og i den grad læringen tas opp. Sentralt står det at oppgavene må være tilpasset den individuelle kapasitet for at vedkommende skal føle seg kompetent.

Kompetanse kan altså ses på som mestring av aktiviteter på eget nivå (Deci & Ryan, 1985). Tilbakemeldinger på kompetansen kan føre til at indre motivasjonen øker. Ved ingen eller negative tilbakemeldinger kan den indre motivasjonen reduseres. Det er svært viktig at denne tilbakemeldingen gis når personen selv står ansvarlig for handlingen, og at en slik tilbakemelding ikke ødelegger for selvbestemmelsen til å utføre selve aktiviteten (Ryan & Deci, 2000). Ifølge Deci og Ryan (1985) har menneske en medfødt ønske etter å lære, å utvikle seg og vekst. Ved opplevd kompetanse betyr at en person kan mestre de utfordringer en kan møte. Mennesker vil forsøke å tilfredsstille behovet etter denne kompetansen, slik at det kan være effektiv og mestre interaksjoner med det sosiale miljøet som en omgir seg med. Menneske trenger å få en opplevd følelse av kompetanse ved at de takler utfordringer (Deci & Ryan, 1985)

Behov for autonomi

Når et individ opplever seg selv som årsaken til sine egne handlinger er dette autonomi (Deci & Ryan, 2002). Eksempelvis kan dette være ved at en kan løse problemer, ta avgjørelser eller vise ansvar. En handling er autonom når den kommer ut ifra egne interesser og integrerte verdier fremfor ytre press eller belønninger (Ryan, 1993). Indre motivasjon kan utvikles av autonomi, og føre til at individer føler engasjement og integreres i et sosialt miljø og utvikler kompetanse. (Ryan & Deci, 2000). Dette gjøre seg gjeldende i sosiale miljøer der selvbestemmelsen til personer er støttet, dette kan føre til en mer indre motivert person ved positive tilbakemeldinger på handlinger. Personer som gjør egenvalgte handlinger sammen med andre høyere egen motivasjon, enn ved en aktivitet på egen hånd (Deci & Ryan, 1985).

Behovet for tilhørighet

Indre motivasjon styres i stor grad av tilhørighet. De fleste mennesker føler at aktiviteter oppleves mer meningsfulle i samspill med andre mennesker, og som gjerne også er støttet av signifikante andre (Ryan & Deci, 2000). Mennesket søker støtte i miljøet rundt seg for egne handlinger, og ønsker gjerne at andre skal synes det en gjør er positivt. Selve behovet for tilhørighet dreier seg om flere ting. Dette angår opplevelsen av respekt, anerkjennelse, opplevd kjærlighet fra andre individer og å føle tilhørighet til en gruppe (Deci & Ryan, 2002). For at en skal føle tilhørighet til en signifikant eller tilfeldig gruppe må en oppleve seg selv som velkommen og komfortabel.

2.4.4 Selvbestemmelse i en sosial kontekst

Den sosiale konteksten er avgjørende for å øke selvbestemmelsen, i samspill med et autonomistøttende miljø, involvering og struktur (Hagger & Chatzisarantis, 2007). Et autonomistøttende miljø kan ses på som at individer får delta i avgjørelser, blir gitt valg og muligheter, føler de har medbestemmelse og en har minst mulig grad av ytre kontroll som belønninger (Skaalvik & Skaalvik, 2013). I et autonomistøttende miljø vil den indre motivasjonen styrkes eller opprettholdes. Struktur ses på som en forklaring og tydeliggjøring av forventninger i den sosiale konteksten en er i. Dette innebærer blant annet en klarhet i omfang og konsekvenser av handlinger. En klar struktur kan gi rammene for medbestemmelse, selvstendighet og initiativ. Dette kan i et autonomistøttende miljø være med på å gi en opplevelser av styrket kompetanse (Skaalvik & Skaalvik, 2013). Involvering kan ses på som hvor mye en annen person bryr seg om en, hvor mye tid en bruker på deg og hvor mye emosjonell støtte som gis. Dette inngår også som en del i individet engasjement og opplevelse av tilhørighet (Hagger & Chatzisarantis, 2007; Ryen & Deci, 2000). Som tidligere nevnt er den sosiale konteksten sentral for å øke selvbestemmelsen. Ved en trygg nærhet til andre kan det indre motivasjonen økes (Ryen & Deci, 2000). I en aktivitet som er støttet av signifikante andre, kan ungdom fremme reguleringen av motivasjon ved opplevelse av trygghet og tilhørighet. Ved støtte fra signifikante andre kan individer føle seg trygg, og dette kan være med på lettere kunne prøve og forbli i nye aktiviteter. Miljøet rundt selve aktiviteten og støtte fra signifikante andre, kan være med på å at et individ får dekket sine grunnleggende behov, og at faktorene autonomi, struktur og involvering blir fulgt kan dette i samspill med omgivelsene øke og oppmuntre ungdom til selvbestemmelse (Hagger & Chatzisarantis, 2007; Ryen & Deci, 2000). Ved en oppfyllelse av de psykologiske behovene i en sosial kontekst, kan dette fremme indre motivasjon. Dette handler om at behovstilfredsstillelse er med på å påvirke organiske prosesser som indre motivasjon. Den indre motivasjonen krever og at utfordringene er optimalisert til kompetansen, og en viss grad at egen interesse og engasjement til aktiviteten (Hagger & Chatzisarantis, 2007).

3. Problemstilling

I et folkehelseperspektiv kan det være gunstig at ungdom deltar i den organiserte idrett så lenge som mulig fordi det kan være svært viktig for å fremme fysisk aktivitet (Magalhaes et al., 2017). Økt fysisk aktivitet kan videre føre til at en i større grad oppfyller WHO (2018) og Helsedirektoratet (2016) anbefalinger for fysisk aktivitet. Ungdom som er aktive i tenårene har og høyere sannsynligheten for å være aktiv i voksen alder (Seippel, 2005). Å sette inn nødvendige tiltak for å fremme helsen til ungdom og deres trivsel vil kunne være med å gi en god avkastning både økonomisk og sosialt (Sheehan et al., 2017). Økt fysisk aktivitet kan føre med seg mange helsefordeler og både forebygge sykdom og være helsefremmende (Janssen & Leblanc, 2010).

Det er kjent at flere faktorer kan påvirke hvorvidt ungdommen velger å fortsette i den organiserte idretten eller ikke (Crane & Temple, 2014). Internasjonalt har tidligere studier vist at sosioøkonomisk status (Andersen & Bakken, 2018; Delva et al., 2006; Jekauc et al., 2013; Johnston et al., 2007; Myrli & Mehus, 2015; Olds et al., 2009; P. White & Mcteer, 2012), kjønn; (Bakken, 2019; Myrli & Mehus, 2015; Reitlo, 2012), alder (Bakken, 2019; Myrli & Mehus, 2015) kan være med å forklare noe av frafallet i organisert i idrett. Enkelte norske studier har sett på årsaker til frafallet, og hevder at de vanligste begrunnelsene omhandler kravene øker, oppleves som mindre gøy, interesser endres og konkurrerende tidsbruk (Seippel, 2005; Ødegård et al., 2016).

Ungdom utvikler seg mye i tenårene, både mentalt, fysisk og sosialt (Hall, 2011) og ungdomstiden er gjerne en periode der det kommer nye krav fra venner, foreldre og skole (Hjelseth, 2016). Likevel har ikke sosiale relasjoner sin betydning på frafallet i organisert idrett blitt undersøkt på en stor norsk ungdomspopulasjon. Det kan tenkes at dette isolert sett kan påvirke frafallet i idretten, ettersom ungdom med svake relasjoner til venner og foreldre kan mangle flere av deres sine viktige roller inn mot idrettsdeltagelse. Ettersom flere ungdommer deltar i mange fritidsaktiviteter, kan det blir konkurranse om den ledige fritiden. Jeg har valgt å kontrollere for dette ved å inkludere en uavhengig samlev variabel på faste fritidsaktiviteter.

Denne studien ønsker å se på betydningen av sosiale relasjoner til venner og foreldre for frafallet i organisert idrett. Målet til studien er å få en økende forståelse av ungdom som

slutter i organisert idrett i Norge, og være med på å fylle noe av kunnskapshullene i betydningen av det sosiale miljøet rundt ungdommene.

3.1 Forskningsspørsmål

Min studie tar utgangspunkt i Ungdataundersøkelsen 2016-2018 (Frøyland, 2017) og har følgende forskningsspørsmål:

- 1) Hvor stor er deltagelsen og frafallet i organisert idrett på ungdomsskole og i den videregående skole? Og hvordan er deltagelse og frafall fordelt på kjønn, sosioøkonomisk status, klasstrinn og deltagelse i andre faste fritidsaktiviteter?
- 2) Er det sammenheng mellom frafallet i organisert idrett og relasjonen venner og foreldre?

I analyse av spørsmål nummer 2 vil jeg kontrollere for kjønn, sosioøkonomisk status, klasstrinn og deltagelse i andre fritidsaktiviteter.

Min hypotese er at sammenliknet med ungdom med ordinære sosiale relasjoner til venner og foreldre er ungdom med svake relasjoner til venner og foreldre mer utsatt for å falle fra den organiserte idretten.

4. Metode

Metoden som er benyttet i min studie vil her bli presentert. Her vil jeg beskrive forskningsdesign, datamaterialet, utvalg og etiske overveielser. Jeg vil og utdype de variablene som er koblet til datasettet jeg har benyttet fra Ungdataundersøkelsen til NOVA (Frøyland, 2017).

4.0 Forskningsdesign, datamateriale og utvalg.

Jeg ønsket å undersøke sammenhengen mellom ungdom sin relasjon til venner og foreldre og frafall i organisert idrett. Jeg har brukt en kvantitativ forskningsmetode, med et tverrsnittdesign. Dette er en måte å se på en gruppe mennesker i et bestemt tidspunkt, og analyser bare for sammenhengen mellom variabler og ikke for kausale effekter (Bjørndal & Hofoss, 2010).

Jeg ønsket å undersøke sammenhengen mellom ungdommer sin relasjon til venner og foreldre og frafall i organisert idrett. Jeg har derfor benyttet en nasjonal studie, nærmere bestemt Ungdataundersøkelsen fra tidsrommet 2016 – 2018 (Frøyland, 2017). Dette for å kunne si noe om de store linjene blant ungdomsfracfall i den organiserte idretten i Norge. Dette er en tverrsnittsundersøkelse som blir sendt ut til alle ungdomsskoler og videregående skoler i Norge hvert 3 år. Omkring 510 000 ungdommer har hittil deltatt i ungdataundersøkelsene og fra 412 kommuner, inkludert Svalbard. Det er kommunene og fylkeskommunene selv om avgjør om de velger å være med. Temaene i undersøkelsen omhandler de mest sentrale faktorene i livet til ungdom. Dette er blant annet foreldre, venner, skole, fritid, idrett, vold, rusmiddelbruk, helse, fritid, utdanning, regelbrudd, nærmiljø, stress og press.

I Ungdataundersøkelsen 2016 - 2018 deltok 249 100 ungdommer, hvor 149 400 gikk på ungdomsskolen og 99 700 i den videregående skolen. Det tilsvarte en svarprosent på 85 % i ungdomsskolen, og 69 % i den den videregående skolen. 412 av landets kommuner og de aller fleste videregående skolene var med i undersøkelse. Jeg begrenset utvalget mitt til de som besvarte alle variabler som er relevante for denne studien og som rapporterte at de var med i organisert idrett på nåværende tidspunkt eller hadde sluttet i løpet av henholdsvis ungdomsskole eller videregående skole. Ungdom som sluttet med organisert idrett før ungdomsskolen (barneidretten) og ungdom som aldri har vært innom den organiserte idretten ble ikke tatt med i studien. De som ikke svarte på en eller flere variabler ble og fjernet.

Ettersom dette ikke er en studie som omhandler lærlinger, er ikke ungdom fra VG3 inkludert. Totalt ble utvalget på (n= 103 192).

4.1 Utvalgte variabler fra Ungdataundersøkelsen

Her kommer en beskrivelse av variablene jeg har inkludert i studien. Variabler blitt benyttet i kategoriene deltagelse i organisert idrett, foreldre, venner, en indikator for sosioøkonomisk status SØS, kjønn, klassetrinn og faste fritidsaktiviteter. Alle variablene kommer fra Ungdataundersøkelsen 2016 – 2018 (Frøyland, 2017).

4.1.1 Avhengig variabel: Deltagelse i organisert idrett

En variabel som måler organisert idrettsdeltagelsen ble benyttet som avhengig variabel. Ungdommene fikk spørsmålet «Har du noen gang vært med i et idrettslag eller idrettsklubb?». Med svaralternativene «Ja, jeg er fortsatt med», «Ja, men jeg sluttet på ungdomsskolen», «Nei». Ungdommene som gikk i den videregående skolen ble spørsmålet stilt med et ytterligere svaralternativ. Dette var «Ja, men jeg sluttet på videregående». Ungdommene som aldri har deltatt i organisert idrett ble ikke tatt med i studien. Dermed satt vi igjen med ungdom som enten var med i organisert idrett i hele ungdomstiden, som valgte å slutte på ungdomsskolen, som valgte å slutte på videregående eller ungdom som gikk på videregående men valgte å slutte på ungdomsskolen. I regresjonsanalysen ble ungdommens svar delt inn i to dikotome variabler der respondenten enten fortsatt var med i idrettslag (referanseverdi) eller hadde sluttet. Referanseverdien var deltagende i organisert idrett.

4.1.2 Konstruerte samlevariabler på relasjoner

To relasjonssamlemål ble konstruert i studien som uavhengige variabler. Dette var for å undersøke ungdom sin relasjon til venner og foreldre. Disse to samlevariablene kommer fra til sammen 9 spørsmål i spørreundersøkelsen knyttet til venner og foreldre. Denne ble konstruert på lignende måte som Andersen og Dæhlen (2017) har gjort om sosiale relasjoner. Et av spørsmålene de har brukt er derimot ikke med i ungdataundersøkelsen 2018, det er derfor noen endringer i denne studien. Jeg vil her presentere hvilke spørsmål som inngår i hvert av relasjonsmålene. Fem spørsmål ble stilt om foreldrene deres og fire spørsmål ble stilt om relasjon de har til vennene sine.

Samlevariabel relasjon venner

For å identifisere om ungdommenes relasjon til venner ble det brukt 4 enkeltspørsmål. Disse

skal være med på å få frem ulike sider av ungdommenes relasjon til vennene sine. Alle spørsmålene hadde 4 svaralternativer som ble kodet om til en verdi mellom 1 og 3 der (1) gir en svak relasjon og en middels/høy (2 og 3) score gir en ordinær relasjon til vennene sine.

Det første spørsmålet omhandler, *generell fornøydhet med vennene*. Følgende spørsmål ble stilt, «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med ulike sider ved livet ditt», «Vennene dine». Her ble svaralternativene var «Svært misfornøyd», «Litt misfornøyd» kodet om til verdien 1, «Verken fornøyd eller misfornøyd» og «Litt fornøyd» ble kodet om til verdien 2, og til slutt «Svært fornøyd» ble kodet om til verdien 3 (Andersen & Dæhlen, 2017).

Det andre spørsmålet som ble stilt omhandlet *nærhet, fortrolighet og tillit* ungdommene hadde til en eller flere av vennene sine. Spørsmålet var følgende, «Har du minst en venn som du kan stole fullstendig på og kan betro deg til om alt mulig?». Her ble svaralternativet «Ja, helt sikkert» kodet om til verdien 3, «Ja, det tror jeg» ble kodet om til verdien 2, og «Det tror jeg ikke» og «Har ingen jeg ville kalt venner for tiden» ble kodet om til verdien 1 (Andersen & Dæhlen, 2017).

Spørsmål tre omhandler *nettverk av venner i størrelse og type og vennemiljøet*. Spørsmålet som ble stilt var «Når du er sammen med venner/kamerater, er du da oftest sammen med ...?». Her ble svaralternativene «En eller to faste», «En eller to faste som ofte er med i en gruppe andre ungdommer» og «En vennegjeng som holder sammen» ble kodet til verdien 3, ettersom alle utelukkende var positive. «Nokså tilfeldig hvem jeg er sammen med» ble kodet om til verdien 2, «Er ikke så ofte sammen med jevnaldrende» ble kodet om til verdien 1 (Andersen & Dæhlen, 2017).

Det siste spørsmålet om handlet sosial støtte blant venner. Spørsmålet var følgende «Tenk deg at du har et personlig problem og føler deg utafør og trist. Hvem ville du snakke med, søke hjelp hos?». Ved alternativet «Venner» ble svaralternativene «Helt sikkert», kodet om verdien 3, «Kanskje» ble kodet til verdien 2 og «Nei» ble kodet til verdien 1. Spørsmålet er ifra samme spørsmålsbatteri som omhandler sosiale støtte fra foreldre (Andersen & Dæhlen, 2017).

Det ble laget en gjennomsnittlig verdi for de fire spørsmålene. En dikotom variabel ble og laget for å avdekke ungdommene med svak relasjon til venner. Her ble terskelverdien satt til

1.75. Der du enten var over eller under denne verdien. Det vil eksempelvis bety at om ungdommene som scorer gjennomsnittlig under denne verdien vil bli ansett som å ha en svak relasjon til vennene sine (Andersen & Dæhlen, 2017). Konsistensen til samlemålet for venner ble målt med Cronabachs alpha til en skår på 0,56.

Samlevariabel Relasjon til foreldre

For å identifisere om ungdommene har et svakt forhold til foreldrene ble det brukt 5 enkeltspørsmål. Disse skal være med på å få frem ulike sider av ungdommenes relasjon til foreldre. Alle spørsmålene ble kodet om til en poengscore mellom 1 og 3, der (1) gir en svak relasjon og en middels/høy (2 og 3) score gir en ordinær relasjon til foreldrene.

Det første spørsmålet omhandler *generell fornøydhet med foreldrene*. Følgende spørsmål ble stilt «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med ulike sider av livet ditt?», «Foreldrene dine». Her var svaralternativene «Svært misfornøyd» og «Litt misfornøyd» kodet om til verdien 1, «Verken fornøyd eller misfornøyd», og «Litt misfornøyd» ble kodet til verdien 2. «Svært misfornøyd» ble kodet til verdien 3 (Andersen & Dæhlen, 2017).

Spørsmål to omhandlet *konfliktnivået* mellom ungdom og foreldre deres. Ungdommene måtte vurdere ulike utsagn, og svare på hvorvidt de følte det passet. Det første utsagnet var «Jeg krangler ofte med foreldrene mine». Her var svaralternativene «Passer svært godt» og «Passer ganske godt» kodet om til verdien 1, «Passer ganske dårlig», ble kodet til verdien 2 og «Passer svært dårlig» ble kodet til verdien 3 (Andersen & Dæhlen, 2017).

Spørsmål tre kommer fra samme spørsmålsbatteri. Dette omhandler *tillit og åpenhet* mellom ungdommene og deres foreldre. Her var opprinnelig spørsmålet som ble brukt av (Andersen & Dæhlen, 2017) «Jeg forsøker å holde mesteparten av fritida mi skjult for foreldrene mine». Dette spørsmålet var ikke med i ungdataundersøkelsen 2018, derfor ble det erstattet med to andre spørsmål. Spørsmål tre ble da «Foreldrene mine pleier å vite hvor jeg er, og hvem jeg er sammen med i fritida» og spørsmål fire «Foreldrene mine kjenner de fleste av vennene jeg er sammen med i fritida». Svaralternativene «Passer svært godt» og «Passer nokså godt» ble begge kodet til verdien 3, «Passer nokså dårlig» ble kodet til verdien 2, «Passer svært dårlig» ble kodet til verdien 1 (Andersen & Dæhlen, 2017).

Det siste spørsmålet om handler *sosial støtte*. Ungdommen fikk følgende spørsmål. «Tenk deg at du har et personlig problem. Du føler deg utafør og trist og trenger noen å snakke med. Hvem ville du snakket med eller søkt hjelp hos?». Svaralternativene var «Helt sikkert med foreldrene dine» ble kodet til verdien 3, «Kanskje snakket med foreldrene dine», ble kodet til verdien 2, og «Ikke snakket med foreldrene dine» ble kodet til verdien 1 (Andersen & Dæhlen, 2017).

Det ble laget en gjennomsnittsskår for de fem spørsmålene. En dikotom variabel ble og laget for å avdekke ungdommene med svak relasjon. Her ble terskelverdien ble satt til 1.7. Der du enten var over eller under denne verdien. Det vil eksempelvis bety at om ungdommene som scorer gjennomsnittlig under 1,7 vil bli ansett som å ha en svak relasjon til foreldene sine. Konsistensen til samlemålet for foreldre ble målt med Cronbachs alpha med en skår på 0,56.

4.1.3 Uavhengig kontrollvariabler: kjønn, SØS, klasstrinn og faste fritidsaktiviteter

Som kontrollvariabler har jeg valgt å ta med kjønn, klasstrinn, en samleindeks for SØS og faste fritidsaktiviteter. Disse ble tatt med for å se om de har sammenheng med utfallsvariabelen og dermed kan rydde vekk variasjon i materialet.

Kjønn ble og målt ved spørsmålet «Er du gutt eller jente» med svaralternativene «gutt» og «jente». Deretter ble den kodet om til gutt fikk verdien 0, og jente fikk verdien 1.

Med alderen til ungdommen tatt i betraktning, var det mest hensiktsmessig å definere deres SØS basert på foreldrenes totale ressurser. I forskningslitteraturen er det vanlige å bruke opplysninger om samlet inntekt blant foreldrene, utdanning og grad av prestisje blant foreldrenes yrker. Dette skal representere i den grad den enkelte ungdommen har tilgang på økonomiske, sosiale og kulturelle ressurser. Svar på slike variabler blir samlet til en variabel som indikerer sosioøkonomisk status og en antar at ressurstilgangen øker lineært for hvert trinn på skalaen (Bakken, Frøyland & Sletten, 2016).

Ungdataundersøkelsen inneholder et lite utvalg spørsmål som omhandler SØS. Dette er utdanningsnivå til foreldre, antall bøker i hjemmet og familiens velstandsnivå. Det blir ikke spurt om inntekt direkte, ettersom ungdom ofte ikke har tilstrekkelig kunnskap om dette. Det blir heller ikke spurt om foreldrenes yrke. Det har tidligere vist seg at mange ungdommer ikke

klarer å ordlegge hva foreldrene jobber med. Det handler også om anonymitetshensyn fordi det kan bidra til at enkeltpersoner blir identifisert. (Bakken et al., 2016). Variabelen SØS ble gjort på samme måte som hos (Bakken et al., 2016) og hvordan den er satt sammen vil bli gjort rede for under.

For å angi foreldrenes utdanningsnivå blir ungdommene spurt om «Har far eller mor utdanning på universitet eller høyskole». Der svaralternativene er «Ja», «Nei». Basert på dette har jeg konstruert en variabel på en skala fra 0 til 3. Der høyest mulig skår på 3 er at begge foreldrene har høyere utdanning, kun den ene av foreldrene har utdanning gir 1,5 og ingen av foreldrene med utdanning gir 0. Gruppen ungdommer som hoppet over spørsmålet ble satt i gruppen med 0.

Det andre målet omhandler antallet bøker i hjemme. Dette kan ses på som akademiske ressurser innad i familiene. Det er ulike grunner til at nettopp dette er en bra indikator på SØS. Blant annet er det nokså dyrt med bøker, og det kan tyde på at antall bøker i hjemmet er en representasjon på kulturell kapital i hjemmet. Spørsmålet som ble stilt var «Hvor mange bøker har du hjemmet?» Der svaralternativene var «Ingen bøker», «Mellom 100 og 500» bøker» og «Mer en 1000 bøker». Svarene ble i analysene kodet slik at de varierer mellom 0 og 3. Der «0» er ingen bøker, 1,5 er «mellom 100 og 500 bøker» og 3 er «Mer enn 1000 bøker».

Det tredje målet på SØS var velstandsnivået i familien. Her får ungdommene 4 spørsmål som omhandler materielle ressurser. Spørsmålene som ble stilt var «har familien din bil?». Med svaralternativ «Nei», «Ja, en» eller «Ja, to eller flere». Deretter kom spørsmålet «Har du eget soverom?». Med svaralternativ «Ja» eller «Nei». «Hvor mange ganger har du reist et sted på ferie med familien din i løpet av det siste året?». Svaralternativene var «Ingen ganger», «En gang», «To ganger», «Mer en to ganger». Siste spørsmål var «Hvor mange datamaskiner finnes det i familien», der svaralternativene var henholdsvis «Ingen», «En», «To» eller «Tre eller flere». Basert på dette ble det konstruert en kontinuerlig variabel med et gjennomsnittskår fra 0 til 3. Denne ble deretter delt inn i en skala på 5 nivåer. Dette var «lavest SØS, «lavere SØS», «middels SØS», «høyere SØS» og «høyest SØS».

For å se på alderen til ungdommene ble det brukt variabelen klassetrinn. Den har ulike spørsmål etter som deltakeren gikk på ungdomsskole eller videregående.

Ungdomsskoletrinnet fikk spørsmålet «Hvilke klassetrinn går du i?», med svaralternativene «8. trinn», «9. trinn» og «10. trinn». Elever i den videregående skolen fikk spørsmålet «Hvilke klassetrinn går du i?», med svaralternativene «Videregående trinn 1», «Videregående trinn 2» og «Videregående trinn 3».

For å se på konkurrerende faste fritidsaktiviteter har jeg valgt å ta med 5 spørsmål som fanger opp ungdommene sine faste fritidsaktiviteter utenom deltagelse i organisert idrett.

Ungdommene fikk spørsmålet «Hvor mange ganger den siste måneden har du vært med på aktiviteter eller øvelser i følgende organisasjoner, klubber eller lag?», «Fritidsklubb/ungdomshus/ungdomsklubb», «Religiøs forening», «Korps, kor, orkester», «Kulturskole/musikkskole», «annen organisasjon, lag eller forening». Svaralternativene var «Ingen ganger», «1-2 ganger», «3-4 ganger», «5 ganger eller mer». Variabelen ble deretter omkodet til dikotom variabel med kategoriene «Ingen ganger» = 0 og «minst 1 gang» = 1. Dette for å skille mellom ungdom som bare drev med organisert idrett og de som drev med flere fritidsaktiviteter. De som hadde svart «ingen ganger» for faste fritidsaktiviteter ble kodet til verdien 0, mens de som hadde svart «1-2 ganger» eller mer for minst 1 aktivitet ble kodet til verdien 1. For å bli inkludert i samlemålet for faste fritidsaktiviteter, måtte ungdommen ha svart på minst et av de fem spørsmålene.

4.2 Analyse og DAG (Directed acyclic graph)

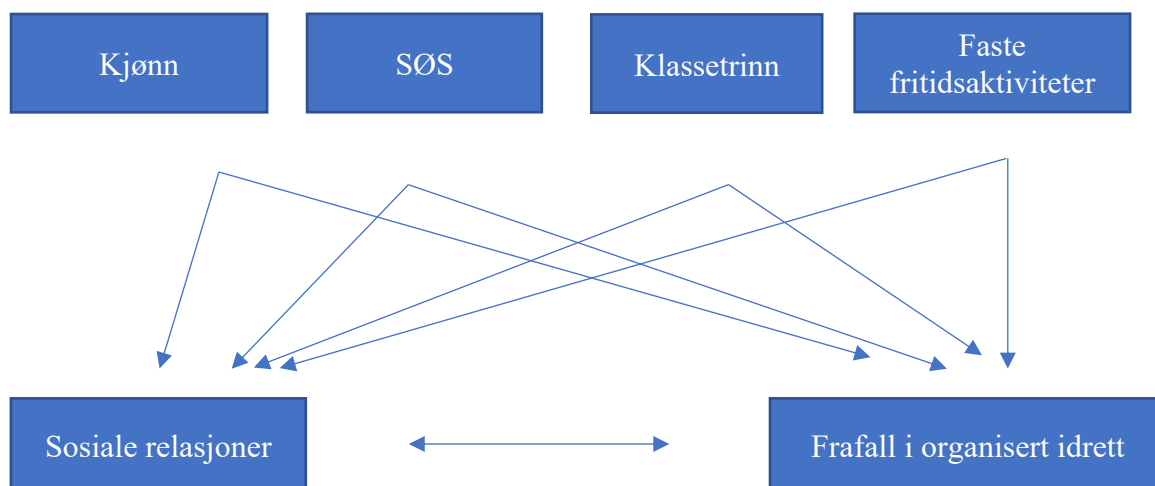
Ut ifra tidligere forskning (se forrige avsnitt) viste det seg at kjønn, SØS og klassetrinn påvirker frafallet i organisert idrett. Det ble naturlig i første del av analysen å se på hvordan frafallet fra organisert idrett er fordelt på kjønn, klassetrinn, sosioøkonomisk status og faste fritidsaktiviteter. I andre del av analysen så jeg på hvordan sammenhengen var med frafallet i organisert idrett og sosiale relasjoner. Her la jeg inn kjønn, SØS, klassetrinn og faste fritidsaktiviteter som kontrollvariabler. Faste fritidsaktiviteter ble lagt til som en kontrollvariabel ettersom det kan tenkes at den kan spille inn ved at organisert idrett konkurrer med fritiden til andre aktiviteter for ungdom. Det er viktig å huske på at en ikke ser på kausale effekter ved bruk av tverrsnitt (Bjørndal & Hofoss, 2010). Dermed vet en ikke i hvilken retning årsakspilen går.

Analysen som er gjennomført av dataene er gjort ved bruk av IBM SPSS versjon 25.

Deskriptive data er presentert med bruk av frekvens, og ved bruk av gjennomsnitt (mean) ved

samlemålene. For å se på de biavariate sammenhengene mellom variablene mine ble det brukt krystabell med khi-kvadrattest. Signifikansnivået ble satt til <0.05 ble satt for å se om gruppene var statistisk signifikant forskjellig fra hverandre (Johannessen, 2009).

For å se på betydningen av sosiale relasjoner på frafallet i organisert idrett, samt om betydningen ble endret etter inkludering av konfunderende, ble det utført en logistisk regresjonsanalyse (Johannessen, 2009). Mine mest sentrale uavhengige variabler svake relasjoner til venner og svake relasjoner til foreldre ble inkludert i modell 1. I modell 2 ble kjønn, den fem-delte variabelen for SØS, klasstrinn og faste fritidsaktiviteter utover idrett inkludert. Assosiasjonen mellom variablene mine ble vist med odds ratio (OR), med påfølgende 95 % konfidensintervaller (KI). Den statistiske signifikant grensen for sammenhengen ble satt til p-verdier <0.05 .

Figur 2. Viser en analysemodell av den antatte sammenhengen jeg ønsker å se på. Min avhengig variabel er frafall i organisert idrett og mine sentrale uavhengige variabler er sosiale relasjoner. Konfunderende variablene kjønn, SØS, klasstrinn og faste fritidsaktiviteter er inkludert ettersom disse antas å påvirke sammenhengen.

4.3 Ethiske overveielser

I denne studien er ungdom i alderen 13-18 år sine relasjoner til venner og foreldre blitt undersøkt. Dette kan være en sårbar gruppe, ved ta de er i en sårbar alder og spørsmålene som er stilt i undersøkelsen kan ha vært nærgående. Det er viktig å påpeke at det var valgfritt å delta på Ungdataundersøkelsen. Foreldre eller foresatte til barn under 18 år kunne selv melde

fra til skolen om de ikke ønsket at barnet skulle delta. Utover dette var det selv ungdommene som tok avgjørelsen om å være med eller ikke. Det ble informert om retten til å trekke seg uten grunn, når som helst i spørreundersøkelsen. Det ble og informert om at de kunne velge å hoppe over spørsmål, om de ikke ønsket å svare på det. Det er en anonym spørreundersøkelse. På ungdomsskolen er den helt anonym, og det innebærer at det er umulig å identifisere ungdommene. På videregående ble det derimot ble det hentet inn enkelte, indirekte personopplysninger. NOVA har selv fått godkjenning for disse personopplysningene fra det Norske senter for forskningsdata (NSD). Dermed har det i denne studien har det ikke vært nødvendig å få godkjenning fra NSD. Det har heller ikke vært nødvendig å søke Regionale komiteer for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk (REK) i arbeidet med denne studien (Frøyland, 2017)

5. Analyse og resultater

Her presenteres resultatene fra de statistiske analysene. Det er brukt deskriptiv statistikk, bivariate sammenhenger og multippel logistisk regresjonsanalyse for å besvare forskningsspørsmålene.

5.1 Deskriptiv analyse

Tabell 1 viser deskriptiv statistikk over det analytiske utvalget mitt som er de ungdommene som valgte å svare på alle variablene relevant for denne studien og som enten deltar eller har deltatt i organisert idrett etter barneskolealder. Utvalget mitt bestod av $n = 103\,192$, ungdommer fra ungdomsskole og fra den videregående skolen. Frafallet i organisert idrett ligger i gjennomsnitt på 33 %. Det vil si at 66 % er gjennomsnittlig deltagende i ungdomsidretten fra 8 trinn til 2. VGS. Det var noe høyere andel gutter enn jenter som deltok, derav 50.8 % var gutter og 49.2 % var jenter. Når det gjelder SØS er utvalget nokså jevnt fordelt blant de ulike nivåene av SØS, men en økende deltakelse med økende SØS. Andelen deltagere var lavest fra de med lav SØS (15 %), og høyest for de med høy SØS (24 %). Når det gjelder alderen på utvalget mitt er det noe høyere representert fra ungdomsskolen, henholdsvis 64.3 % fra ungdomsskole og 35.7 % fra videregående skole. Litt over halvparten, 53,2 %, deltar på minst 1 annen faste fritidsaktivitet utover idrett i måneden. Ved relasjonsvariablene er det 4.8 % av utvalget som har svak relasjon til venner og 7.6 % med svak relasjon til foreldre.

Tabell 1. Deskriptiv statistikk (antall og prosent) over utvalget mitt, fra Ungdata 2016-2018 (n = 103 192) Deltakerne deltar eller har deltatt i organisert idrett etter at de har begynt på ungdomsskolen

Variabler	Utvalg	
	Antall (n)	Andel (%)
Deltakelse i ungdomsidretten (fracfall)	103 192	100
Deltar fortsatt	68 772	66.6
Har slutta	34 420	33.4
Vennerelasjon	103 192	100
Ordinær	98 244	95.2
Svak	4 948	4.8
Foreldrelasjon	103 192	100
Ordinær	95 299	92.4
Svak	7893	7.6
Kjønn	103 192	100
Gutter	52 377	50.8
Jenter	50 815	49.2
SØS	103 192	100
Lav	15 500	15.0
middels lav	18 869	18.3
Middels	20 515	19.9
Høy	23 518	22.8
Høyest	24 790	24.0
Klassetrinn	103 192	100
8. trinn	22 476	21.8
9. trinn	22 466	21.8
10. trinn	21 491	20.8
1. VGS	21 017	20.4
2 VGS	15 742	15.3
Faste fritidsaktiviteter utover idrett	103 192	100
Ingen deltagelse	48 260	46.8
Deltagelse minst 1 gang pr måned	54 932	53.2

5.2 Bivariate analyser

Formålet med de bivariate analysene er å undersøke sammenhenger mellom utfallsvariabelen min frafall i organisert idrett opp imot mine valgte uavhengige variabler vennerelasjon og foreldrerelasjon og opp mot de kontroll/ konfundere variabler kjønn, SØS, klasstrinn og faste fritidsaktiviteter. For å se på sammenhenger ble det brukt kji-kvadrattest med et signifikansnivå på $p < 0.05$. Alle sammenhenger er statistisk signifikante.

Tabell 2 viser sammenhengen mellom frafall i organisert idrett og mine uavhengige variabler.. Resultatene viser statistisk signifikante forskjeller for alle sammenhenger. Det var flere som sluttet med organisert idrett blant de med svake relasjoner til venner (40.8 %) sammenlignet med de med ordinære relasjoner (33 %). På samme måte sluttet (46.2) % av de med svake relasjoner til foreldre sammenliknet med (32.2 %) fra gruppen med ordinære relasjoner til foreldre.

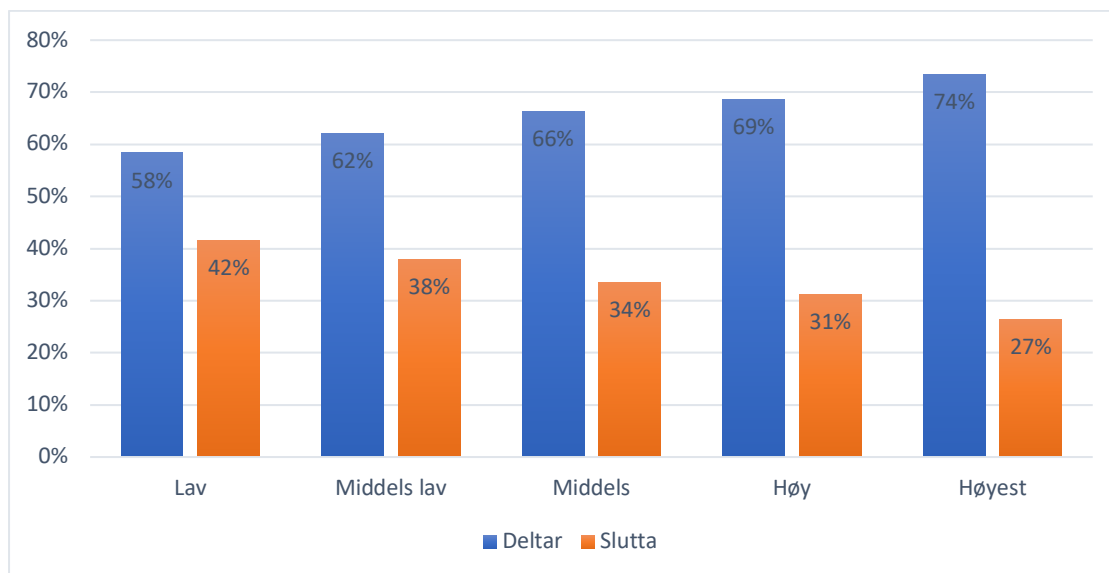
Ved bakgrunnsvariablene viser resultatene en statistisk signifikant forskjell mellom kjønn. Der jenter har markant høyere forekomst av frafall 37 %, sammenlignet med gutter 30 %. Det var og statistisk signifikant forskjeller mellom ulike grupper av SØS. Der frafallet er 15.1 prosentpoeng høyere blant de med lavest SØS i forhold til de blant høyest SØS. Ved lavest SØS var frafallet 41.6 %, middels lav SØS 37.9 %, middels SØS på 33.6 %, høyere SØS på 31.3 % og høyest SØS på 26.5 %. Når det gjelder klasstrinn er det statistiske signifikante forskjeller i de ulike trinnene. Hele 48 prosentpoeng høyere frafall blant ungdommer i 2 VGS i forhold til ungdommer i 8. klasse. Deltagelse på minst 1 annen fritidsaktivitet viser resultatene at det er 6.4 % høyere, i forhold til ungdom som bare deltar i idretten.

Tabell 2. Bivariate sammenhenger mellom frafallsvariablen, deltagelse i ungdomsidrett og de uavhengige variablene vennerelasjon og foreldrerelasjon, kjønn, sosioøkonomisk status, klassetrinn og andre faste fritidsaktiviteter. Ungdata 2016-2018 (n = 103 192). SØS er en fem-delt skala på sosioøkonomisk status.

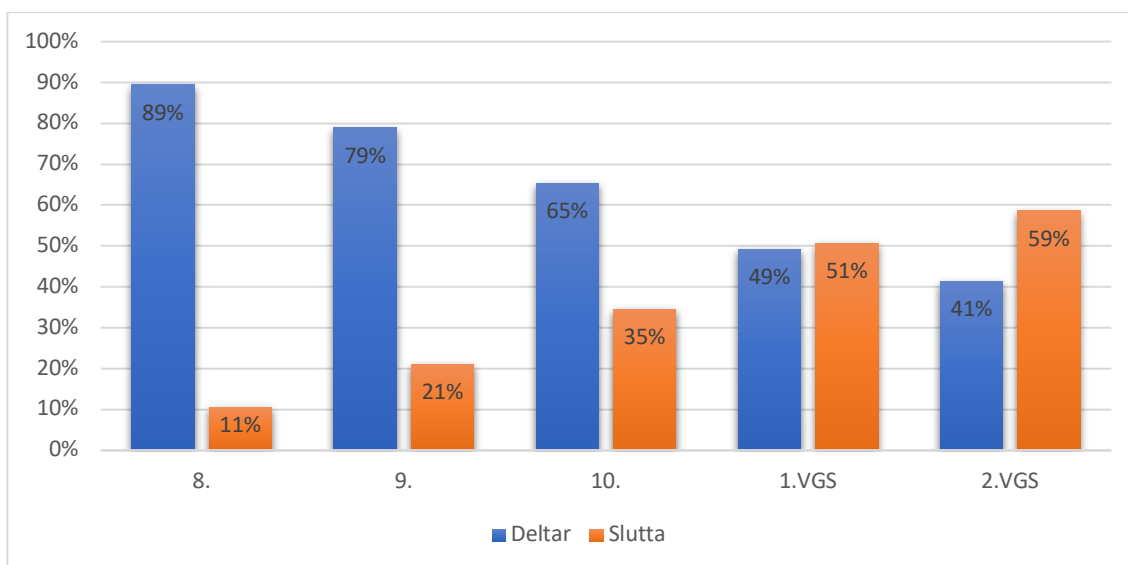
	Deltar fortsatt n (%)	Slutta n (%)
Vennerelasjon***		
Ordinær	65842 (67.0)	32402 (33.0)
Svak	2930 (59.2)	2018 (40.8)
Foreldrerelasjoner***		
Ordinær	64529 (67.7)	30770 (32.3)
Svak	4243 (53.8)	3650 (46.2)
Kjønn ***		
Gutter	36614 (69.9)	15763 (30.1)
Jenter	32158 (63.3)	18657 (36.7)
SØS***		
lav	9052 (58.4)	6448 (41.6)
Middels lav	11721 (62.1)	7148 (37.9)
Middels	13619 (66.4)	6896 (33.6)
Høy	16160 (68.7)	7358 (31.3)
Høyest	18220 (73.5)	6570 (26.5)
Klassetrinn***		
8. trinn	20096 (89.4)	2380 (10.6)
9. trinn	17717 (78.9)	4749 (21.1)
10. trinn	14071 (65.5)	7420 (34.5)
1.VGS	10370 (49.3)	10647 (50.7)
2.VGS	6518 (41.4)	9224 (58.6)
Faste fritidsaktiviteter utover idrett***		
Ingen deltagelse	31479 (65.2)	16781(34.8)
Deltagelse minste 1 gang pr mnd	37293(67.9)	17639 (32.1)
Signifikansnivå *** p<.001		

Figur 3 viser at ungdom som kommer fra de øvre delene av SØS, er i større grad deltagende i organisert idrett. Hele 74 % av de med høyest SØS er deltagende i organisert idrett. Samtidig ser en at frafallet er større blant de med lavere grad av SØS, der frafallet er på 42 % hos de i gruppen lavest SØS.

Figur 3. Viser prosentvis deltagelse i organisert idrett etter SØS, i prosent, basert på 2016-2018. (n=103 192)

Figur 4. Viser frafallet blant ungdom etter klassetrinn. Det samlede frafallet øker etterhvert som ungdommene blir eldre, med størst akumulert prosentvis frafall i 2 VGS, på 59 %. Det totalt gjennomsnittlige frafallet ligger på 33 %. Den største endring fra trinn til trinn skjer i overgangen fra 10. klasse til 1. VGS. Her faller deltagelsen 16 % og frafallet tilsvarende øker fra 16 %.

Figur 4. Prosentvis deltagelse i organisert idrett blant ungdom, fordelt på klassetrinn, basert på ungdomdata 2016-2018 (n=103 192)

5.3 Multivariate sammenhenger

Det ble brukt en multippel logistisk regresjonsmodell for å se på de multivariate sammenhengene. Målet var å avdekke hvordan de mest sentrale uavhengige variablene mine, svake relasjoner til venner og foreldre påvirker utfallsvariabelen frafall i organisert idrett. Jeg ønsket også å kontrollere for de konfunderende variablene mine kjønn, SØS, klasstrinn og faste fritidsaktiviteter.

5.3.1 Relasjoner og frafall i idrett

I tabell 3 ser en resultatene fra en multippel logistisk regresjonsanalyse der målet var å se på hvordan sosiale relasjoner til venner og foreldre assosierte med utfallsvariabelen min frafall i organisert idrett. For å se på denne sammenhengen ble det kontrollert for kjønn, SØS, klasstrinn og faste fritidsaktiviteter. Regresjonsanalysen ble gjort i 2 steg for å se hvordan de kontrollerende variablene påvirket utfallsvariabelen.

I modell 1 så jeg sammenhengen mellom mine to mest sentrale uavhengige variabler, vennerelasjon og foreldrerelasjon i forhold til utfallsvariabelen. Her var referansen en ordinær relasjon til venner og foreldre. Resultatene viste statistisk signifikant sammenhenger ved at frafallet i organisert idrett øker ved å ha svak relasjon til både venner og foreldre, sammenlignet med de som har ordinære relasjoner. Svak relasjon til venner ga en OR:1.27 (KI 1.20-1.35) og en svak relasjon til foreldre OR: 1.76 (KI 1.68-1.84). I modell 2 inkluderte jeg de kontrollerende uavhengige variablene mine, kjønn, SØS, klasstrinn og faste fritidsaktiviteter. Oddsen endret seg noe ved svake relasjoner til venner OR: 1.30 (KI 1.22-1.38) og svake relasjoner til foreldre OR:1.52 (KI 1.44-1.60). OR var signifikant høyere blant ungdommer med svake relasjoner til venner og foreldre i begge modellene.

5.3.2 Bakgrunnsvariabler og frafall i idrett

Ved variabelen kjønn, viste resultatene at jenter har høyere odds for frafall med (OR: 1.41) i forhold til gutt som var referanse. Ved den fem-delte variabelen for SØS, viser resultatene en beskyttende effekt ved at til høyere SØS indikerer lavere frafall. Her var laveste SØS som referanse. Ved den fem-delte variabelen for klasstrinn, viser resultatene ganske tydelig at alder påvirker frafallet svært mye, med en (OR: 12.39 i 2. VGS). Her var 8. klasse som referanse. Ved faste fritidsaktiviteter med ingen annen fritidsaktivitet utover idrett i måneden som referanse, viser resultatene noe høyere odds (OR: 1.20) for frafall ved deltagelse i minst 1 annen fritidsaktivitet enn idrett i måneden.

Tabell 3. Multipl logistisk regresjonsanalyse med frafall i organisert idrett som utfallsvariabel og med sosiale relasjoner i steg 1, kjønn og SØS i steg 2, og klasstrinn og faste fritidsaktiviteter i steg 3, basert på Ungdata 2016-2018 (n = 103 192).

	Modell 1 OR (95 % KI)	Modell 2 OR (95 % KI)
Svake sosiale relasjoner		
Venner	1.27 (1.20-1.35)***	1.30 (1.22-1.38)***
Foreldre	1.76 (1.68-1.84)***	1.52 (1.44-1.60)***
Kjønn		
Gutter (referanse)		1.00
jenter		1.41 (1.38-1.46)***
SØS		
Lavest SØS (Ref.)		1.00-
Lav SØS		0.84 (0.80-0.88)***
Middels SØS		0.70 (0.67-0.74)***
Høy SØS		0.57 (0.54-0.59)***
Høyest SØS		0.48 (0.45-0.50)***
Klasstrinn		
8 (Ref.)		1.00-
9		2.24 (2.13-2.37)***
10		4.46 (4.24-4.70)***
1.VGS		8.86 (8.42-9.32)***
2. VGS		12.39 (11.75-13.08)***
Faste fritidsaktiviteter utover idrett		
Ingen deltagelse (ref)		1.00-
Deltagelse minst 1 gang		1.20 (1.17-1.24)***
Signifikansnivå *** p<.001		
OR= odds ratio; KI=konfidensintervall		

6. Diskusjon

I denne masteroppgaven ble deltagelse og frafall i organisert idrett undersøkt, og hvordan dette fordeler seg på bakgrunnsvariablene kjønn, sosioøkonomisk status (SØS), alder og andre faste fritidsaktiviteter. Deretter ble sammenhengen mellom frafall i organisert idrett og ungdoms relasjoner til venner og foreldre undersøkt.

I dette kapittelet vil det presenteres en kort oppsummering av funn. Deretter diskuteres funn opp mot tidligere forskning på området og teori. Til slutt diskuteres svakheter og styrker ved metode som er brukt for å svare på forskningsspørsmålene.

En oppsummering av de viktigste funnene ved studien

- I denne studien ble det funnet at frafallet i organisert idrett blant ungdom ligger i gjennomsnitt på 33 %, og gjennomsnittlige deltagelsen på 66 % for ungdom fra 8. klasse til 2. VGS som var inkludert i studien.
- Gutter er noe høyere representert i organisert idrett enn jenter. Av alle ungdommer som deltar i organisert idrett er gutter 7 % høyere representert enn jenter. Jenter har jevnt over et 7 % høyere frafall enn gutter.
- Andelen ungdommer som deltok i organisert idrett økte med økende SØS.
- Fraffallet skjer i høyest grad hos ungdom i overgangen fra 10. klasse til 1. VGS. Her faller deltagelsen 16 % og fraffallet tilsvarende øker fra 16 %.
- Ved deltagelse på minst 1 annen fritidsaktivitet viser resultatene at det er 6.4 prosentpoeng høyere frafall, i forhold til ungdom som bare deltar i idretten. Ungdom med svak relasjon til venner har en odds for frafall i organisert idrett på OR: 1.30. Ungdom med svak relasjon til foreldre har en odds for frafall i organisert idrett på OR: 1.52.

6.1 Resultatdiskusjon

I denne delen vil jeg diskutere hvordan frafall i organisert idrett fordeler seg på bakgrunnsvariablene og hvordan relasjoner til venner og foreldre er assosierte med frafall i organisert idrett. Funnene vil bli diskutert mot tidligere forskning og teori.

6.1.1 Forsknings spørsmål 1

Det første forsknings spørsmålet i var hvor høyt er frafallet i organisert idrett, og hvordan fordeler dette seg på kjønn, sosioøkonomisk status, klasstrinn og faste fritidsaktiviteter.

Av ungdom som deltar i organisert idrett kan de se ut til at det er enkelte kjønnsforskjeller. Gutter er noe høyere representert enn jenter. Jeg fant at gutter var 7 % høyere representert enn jenter. Gjennomsnittlig var 70 % av guttene deltagende, og 63 % av jentene. Flere studier viser til at gutter er noe høyere representert i ungdomsidretten blant norsk ungdom (Bakken, 2019; Haugen, Säfvenbom & Ommundsen, 2013; Myrli & Mehus, 2015; Seippel, 2005; Seippel et al., 2011). Bakken (2019) sin studie var basert på samme spørreundersøkelse som i denne studien, men med større utvalg på ca. 120 000 flere deltagere. Andre undersøkelser nasjonalt viser derimot at det har vært en form for utjevning i idrettsdeltagelsen med tanke på kjønnsforskjeller (Seippel et al., 2016; Ødegård et al., 2016).

Det kan se ut til at deltagelse i organisert idrett er avhengig av sosioøkonomiske status (se figur 3). Blant de to øverste nivåene av SØS ser det ut til at deltagelsen er markant høyere i organisert idrett, enn i de to nederste nivåene. Dette er også funnet en av Ødegård et al. (2016) blant Oslo-ungdom som viser at andelen ungdommer er dobbelt så høy fra de to øverste lagene av SØS. I studien til Seippel et al. (2011) er det ikke direkte sett på SØS-indikatoren som helhet, men enkelte variabler knyttet til dette. Blant annet er sannsynligheten for å delta i organisert idrett økende ved antall bøker i hjemmet, og idretten rekrutterer færrest ungdom blant familier med lavere inntekt. Det samsvarer og med Wagnsson (2009) sin doktoravhandling på svenske ungdommer. Frafaller er større blant ungdom tilhørende de lavere kategoriene av SØS. Her er frafallet i kategorien lavest SØS 42 %, og lavere SØS på 38 %. Lignende ser en hos Myrli og Mehus (2015) sin studie blant ungdom fra Trondheim, der ungdom med lavere SØS i større grad slutter i organisert idrett.

Klasstrinn representerer alder for ungdommene i studien. Det kan se ut til at deltagelsen er markant høyere på ungdomskolen. Ved 8. trinn ligger deltagelsen på 89 %, og ved 9 klasse 79 % (se figur 4.). Den gjennomsnittlige deltagelsen i organisert idrett blant ungdom var på 66 %. Tidligere norske undersøkelser av deltagelsen i Norge har vist 52 % (Andersen & Bakken, 2015). Myrli og Mehus (2015) fant en deltagelse på 42 %. Tidligere undersøkelsen av ungdom fra 1980 til 2009 viser at deltagelsen har ligget på de 37 % i 1992, 41 % i 1996, 26 %

i 1998, 29 % i 2000, 26 % i 2004, 27 % i 2007 og 25 % i 2009 (Grue, 1985; Seippel et al., 2011). Dette var vært ungdommer mellom 16-19 år.

Når det gjelder det gjennomsnittlige frafallet i organisert idrett var den på gjennomsnittlig 33 %. Frafallet er jevnt fallende gjennom tenårene fra 8 klasse til 2 VGS. At frafallet generelt jevnt utover tenårene, er vist i andre studier (Ødegård et al., 2016).

Denne bakgrunnsvariabelen ble tatt med ut ifra at det kan tenkes at fritiden til ungdommen kan konkurrere med hverandre. Det kan dermed tenkes at ved deltagelse på flere fritidsaktiviteter i måneden er dette med på å øke oddsen for frafall. Resultatene viste noe høyere odds (OR: 1.20) for frafall ved deltagelse i minst 1 annen fritidsaktiviteter enn idrett i måneden. Det kan dermed se ut til at det kan påvirke frafallet noe.

6.1.2 Forskningsspørsmål 2

Det andre forskningsspørsmålet var om det er sammenheng mellom frafallet og relasjoner til venner og foreldre. Her ble laget en hypotese om at svak relasjon til venner og foreldre kunne gi høyere odds for frafall i organisert idrett. Resultatene fra krysstabellene viste at ved svake relasjoner til venner var frafallet 7.8 % høyere enn ved ordinær relasjon til venner, og ved svake relasjoner til foreldre var frafallet 13.9 % høyere enn ved en ordinær relasjon til foreldre. Resultatene fra den logistiske regresjonsanalysen støtter opp under hypotesen om at svak relasjon henger sammen med økt frafall. Frafall i organisert idrett ved svake relasjoner til venner var statistisk signifikant (OR: 1:30), og svake relasjoner til foreldre var også statistisk signifikant (OR: 1.52). Hovedfunnet i denne studien er derfor at svake relasjoner til venner og foreldre kan påvirke deltagelsen i organisert idrett for ungdom.

Flere andre studier har funnet at venner og foreldre har en sentral rolle for idrettsdeltagelse. Blant norske studier samsvarer funnene mine av Ommundsen og Vaglum (1992) som fant at utøvere med dårlige vennerelasjoner har større sannsynlighet for frafall enn ungdom med gode vennerelasjoner. Enkelte andre internasjonale studier har og funnet lignende. Ullrich-French og Smith (2006) fant de at en god kvalitet på relasjonen til mor hadde mest å si for videre deltagelse i idrett, uavhengig av vennerelasjon. Dette støttes i min studie der foreldrerelasjon viser høyere OR for frafall enn vennerelasjon. En studie av Gardner et al. (2017) viste at aksept i vennegjengen var signifikant assosiert med frafall. Samme fant Jakobsen et al. (2014) som oppgir at venner, og samholdet i idretten er sentrale faktorer for

deltagelse og videre fortsettelse i organisert idrett. Enkelte studier fant at både foreldre og venner påvirker idrettsdeltagelse. Ullrich-French og Smith (2009) hadde og lignende funn ved at de opplevde relasjonene til venner og foreldre kunne påvirke fotballdeltagelse. Den foreslo at to eller flere positive relasjoner ville forventet en høyere sannsynlighet for videre deltagelse i fotball, sett opp imot en eller ingen. Gardner, Magee og Vella (2016) undersøkte hvordan individuelle forskjeller i oppfatninger av sentrale sosiale relasjoner er assosiert med deltagelse i idrett blant unge. Resultatene deres viste og at til flere positive relasjoner med foreldre og venner, til bedre glede blant ungdom i idretten.

Motstridene fra mine funn fant Chan et al. (2012) i sin studie med at jevnaldrende venner har større betydning for deltagelse i organisert idrett enn foreldre, i ungdomsårene. De hevdet foreldrene har mest å si i barndommen. Dette er motstridende til mine funn som viser at svak relasjon til foreldre har større påvirkningskraft på frafallet i ungdomsalderen enn relasjonen til foreldre.

6.1.3 Teoretisk forklaring

Det finnes ulike forklaringer på de empiriske funnene i denne studien. Først og fremst kan sammenhengen jeg har funnet forklares ut ifra selvbestemmelsesteorien til Deci og Ryan (1985). Assosiasjonen mellom svake relasjoner til venner og foreldre og frafall i organisert idrett blant ungdom kan være et resultat av mangelfull oppfyllelse av de grunnleggende behovene i selvbestemmelsesteorien, kompetanse, autonomi og tilhørighet. Ifølge Sarrazin, Vallerand, Guillet, Pelletier og Cury (2002) kan en opplevelse av å ikke oppfylle en av disse kravene føre til frafall i idretten.

Relasjonsmålet for venner består av ulike typer komponenter. Disse er knyttet til generell fornøydhet med vennene, nærhet, fortrolighet og tillit, sosialt nettverk, og sosial støtte. En relasjon kan ses på som to individer som deler en felles virkelighet. Her vil det etterhvert utvikles kommunikasjonsmønster og forventninger gjennom dette samspillet (Drugli, 2012). Noe av forklaringen kan ligge i at ved gode vennerrelasjoner i den organisert idretten kan dette føre til flere forventninger. Eksempelvis om å komme på trening, som det kan tenkes påvirker ungdommen til å fortsette i idretten. Hvordan en slik forventning kan påvirke idrettsdeltagelse, kan tolkes ved behovet for tilhørighet. Når andre venner har forventninger til en, kan dette være med på dekke dette behovet. Deci og Ryan (2002) mener mennesket søker

støtte i miljøet rundt seg for egne handlinger, og ønsker gjerne at andre skal synes det en gjør er positivt. En annen forklaring kan ligge i betydningen av venner i ungdomstiden. For mange ungdommer består tenårene av sosial omgang med venner, og ungdomstiden kan ses på som en tid der jevnaldrende venner er ekstra viktig (Seippel et al., 2011). Dermed kan de tenkes at betydningen av en vennerelasjon i denne perioden være større enn i andre deler av livet. Chan et al. (2012) hevdet i sin studie at i ungdomsårene har jevnaldrende venner større betydning for deltagelse i organisert idrett enn foreldre.

En annen forklaring kan handle om sosial støtte. Cobb (1976) mener sosiale støtte blant annet kan ses på som den opplevde kjærligheten, omsorgen, bli verdsatt, samt tilhørigheten i et sosialt nettverk. Venner kan ses på som en av de viktigste støttepersonene for barn og unge (Cobb, 1976). Venner kan og være med på å gi støtte og bekreftelser (Bronfenbrenner, 1979; Youniss, 1980). Ved svake vennerelasjoner kan dette føre til at en ikke opplever å ha disse nevnte faktorene for sosial støtte. Primære relasjoner som eksempelvis venner og foreldre kan være ekstra viktige for mennesket (House et al., 1988). I en aktivitet som er støttet av signifikante andre som eksempelvis venner og foreldre, kan ungdom fremme reguleringen av motivasjon ved opplevelse av trygghet og tilhørighet (Hagger & Chatzisarantis, 2007; Ryen & Deci, 2000). Sosial støtte kan på den måten være med på å gi trygghet og tilhørighet, som kan gjøre at en lettere kan være med på lettere kunne forbli i aktiviteter.

Betydningen av en relasjon i ungdomstiden kan være viktigere om en har et liv i endring. Ungdomstiden kan ses på et liv i endring (Seippel et al., 2011). Fyrland (2005) mener et sosialt nettverk omhandler uformelle relasjoner, som har jevnlig kontakt. Det kan være stor variasjon ut ifra hva jevnaldrende vennskap betyr for ungdommer. Enkelte kan trives med få venner, andre ønsker en stor vennekrets (Andersen & Dæhlen, 2017). De hevder og det er grunn til å mene at ungdom med nære relasjoner vil ha større grad av ressurser tilgjengelig enn ungdom som er i større grad alene (Andersen & Dæhlen, 2017). Det dermed tenkes at ungdommer med større nettverk mer trolig vil ha flere venner å spille på, dermed være mindre sårbare, som kan påvirke frafallet i idrett. Ifølge Ryen og Deci (2000) vil de fleste mennesker føler at aktiviteter oppleves mer meningsfulle i samspill med andre mennesker, og som gjerne også er støttet av signifikante andre. Et større nettverk kan gjør at inngår i et større samspill med mennesker.

Relasjonsmålet for foreldre består også av ulike typer komponenter. Disse er knyttet til generell fornøydhets med foreldrene, konfliktnivået, tillit og åpenhet og sosial støtte. Resultatene fra min studie viste at svake relasjon til foreldre hadde større betydning på frafallet til ungdommer i organisert idrett enn svake relasjoner til venner. For å besvare dette spørsmålet videre må en se på hvordan rolle foreldre har til ungdommer i idretten. Det kan tenkes at foreldre har en annen rolle til ungdommene enn venner. Flere studier har sett på hvilken rolle foreldre har til ungdommer som deltar i organisert idrett. De har funnet ut at foreldre kan representere en nøkkelfaktor siden de ofte er ansvarlige for å introdusere barn og unge inn i idretten, samtidig som de gir støtte (Fredricks & Eccles, 2005). Støtte fra foreldre kan bety transport, finansielle kostnader, sosio-emosjonell støtte, informasjon (forklaring av regler), engasjement (Côté, 1999). De kan stå for ressurser, transport og være rollemodeller (Smoll et al., 2011). Det kan jo tenkes at foreldre har en mer praktisk rolle, ettersom flesteparten av disse ungdommen er under 18 år, kan være avhengige transport til aktivitet eller økonomiske bidrag.

Foreldre kan og i likhet med venner ses på som en av de viktigste støttepersonene for barn og unge (Cobb, 1976). Ifølge Cobb (1976) omhandler sosiale støtte blant annet den opplevde kjærligheten, omsorgen og å bli verdsatt. Mangel på en slik sosial støtte fra foreldre kan være av betydningen for ungdommene. Foreldre er en viktig pådriver for aktivitet (Stefansen et al., 2016) og være initiativtakere og motivatorer for videre deltagelse (MacPhail & Kirk, 2006). For en opprettholdelse av en aktivitet over tid vil en indre motivasjon være nødvendig (Ryen & Deci, 2007). Indre motivasjon styres i stor grad av tilhørighet. Aktiviteter kan her ses på som organisert idrett. Ifølge Deci og Ryen (2002) kan sosial tilhørighet dreie seg om respekt, anerkjennelse og opplevd kjærlighet fra andre. Foreldre kan være med på å gi denne anerkjennelsen og opplevde kjærligheten. Ungdom i den livsfasen de er i, kan være svært avhengig av nettopp noen som er med å støtte opp under aktivitet. Relasjoner kan være av større betydning ved et liv i endring, og ungdomstiden kan ses på et liv i endring (Seippel et al., 2011).

Andre studier finner at frafallet har blitt assosiert med at ungdom opplever at foreldre blander seg inn for mye ved å filme, kritisere opptreden, gi belønning for innsats eller sette ungdommen i for mange treningssamlinger (Fraser-Thomas et al., 2008a) eller presser for mye på suksess (Fraser-Thomas et al., 2008b). Hecimovich (2004) mener dette presset kommer fra foreldre som vil gi barna sine muligheter de selv ikke hadde.

For en opprettholdelse av aktiviteten over tid vil en indre motivasjon være nødvendig (Ryen & Deci, 2007). Indre motivasjon styres i stor grad av tilhørighet (Deci & Ryen, 1985). Flere studier mener sosial tilhørighet er sentralt ved idrettsdeltakelse (Allender et al., 2006; Galli & Vealey, 2008; Hodge et al., 2008; Jakobsen et al., 2014; Urdan & Maehr, 1995; R. White & Bennie, 2015). I studien til Jakobsen et al. (2014) var en av de viktigste grunnene til fortsatt deltagelse i organisert idrett var tilhørighet til gruppen, trivsel og gode følelser. Det samme fant R. White og Bennie (2015) som hevder at felles treninger og opplevelse av suksess vil på sikt skape en fellesskapsfølelse. Dette vil igjen føre til holdninger, interesser og verdier, som igjen vil føre til at det skapes en forventning at en møter opp på trening. En slik forventning kan gjøre at utøverne kjenner på en ekstra tilhørighet til selve idrettsaktiviteten (R. White & Bennie, 2015). I en studie av Galli og Vealey (2008) mente utøverne at ved å være endel av laget gjorde at en fikk en felles holdninger, verdier og identitet som deretter førte til bedret motivasjon i idretten. Walseth (2006) beskriver også dette ved at identiteten, støtten og lagfølelsen er med på å styre mye av tilhørigheten.

Allender et al. (2006) konkluderte med at det viktigste for idrettsdeltagelse var sosial interaksjon. Der unge barn beskrev sosial støtte, trivsel og utforskning som nøkkelfaktorer. Ungdom mente støtte fra venner og foreldre, samt sosialt nettverk som de viktigste faktorene for idrettsdeltagelse. Ved slike positiv relasjoner vil dette være med på å skape tilhørighet, som igjen kan påvirke trivselen (Allender et al., 2006). Urdan og Maehr (1995) mener at utøvere gjerne har egne sosiale mål med deltagelse i idrett fremfor idrettsdeltagelsen i seg selv. Ved å delta i idretten er gjerne hovedmotivasjonen et ønske om å en sosial tilhørighet. Hodge et al. (2008) mener deltagelse i en idrett kan medføre en kontekst hvor sosiale interaksjoner forekommer. Her vil det skapes flere relasjonsbånd og dannes nettverk med andre likesinnede jevnaldrende. En slik relasjonsbygging kan ses på som en form for sosial tilhørighet (Hodge et al., 2008).

Flere studier viser at sosiale relasjoner påvirker idrettsdeltagelse (Chan et al., 2012; Gardner et al., 2017; Ommundsen & Vaglum, 1992; Ullrich-French & Smith, 2006, 2009). Funnene i denne studien kan likevel ikke slå fast at det er svake relasjoner som fører til frafall i organisert idrett blant ungdom. Det kan tenkes at den kausale effekten kan gå motsatt vei.

En annen forklaring på sammenhengen mellom svake relasjoner og frafallet kan være at svake relasjoner til venner og foreldre ikke er den sentrale faktoren for frafallet, og at det ikke

eksisterer en kausal sammenheng mellom variablene. Frafallet i organisert idrett var som statistisk signifikant høyere blant de ulike gruppene SØS, og høyest ved gruppen med lavest SØS (se figur 3). Det kan dermed tenkes at ungdommer i denne gruppen er mer sårbare, og at de er belastet med flere risikofaktorer for frafall enn andre ungdommer fra høyere deler av SØS. Det samme gjelder ved alderen til ungdommene. På en annen side er dette kontrollert for å det ser ut til at det likevel er en effekt av svake relasjoner til venner og foreldre.

Whitehead og Dahlgren (1991) modell viser det svært komplekse bilde av påvirkningsfaktorer til ungdom. Kjønn, SØS, klassetrinn og faste fritidsaktiviteter ble alle inkludert som konfunderende faktorer. Det kan tenkes at flere konfunderende faktorer med fordel kunne blitt tatt med i studien for å forstå dette komplekse bilde ytterligere. Det kunne vært ønskelig og kontrollert for landbakgrunn til ungdommene. I den nasjonale Ungdataundersøkelsen var det ingen spørsmål om hvilket land ungdommene eller familiene deres kom fra. Dette ble dermed ikke tatt med i studien. Det kan se ut til at ungdom med minoritetsbakgrunn deltar i mindre grad enn ungdom med majoritetsbakgrunn (Delva et al., 2006; Jekauc et al., 2013; Johnston et al., 2007; Strandbu & Bakken, 2007).

6.2 Begrensninger og metodekritikk

Studiedesign

Uavhengig av valg av metode vil alle typer forskningsstudier ha styrker og svakheter. De valg en gjør av forskningsdesign, metode og strategier er med å avgjøre begrensningene og eventuelle svakheter. Ved bruk av en kvantitativ metode vil en undersøke om et kan observere et fenomen (Polit & Beck, 2014). Ved bruk av kvantitativ metode vil en som forsker velge ut strategier for å forsøke å ha kontroll over kontrollvariabler, også kalt konfundere. Ved å kontrollere for konfundere som kan være med å påvirke det en undersøker, kan en være sikrere på at en kommer noe nærmere virkeligheten (Polit & Beck, 2014).

Dataene fra min studie ble hentet fra Ungdataundersøkelsen 2016-2018 for å svare på forskningsspørsmålene. Dette er en nasjonal tverrsnittstudie som sendes til de aller fleste ungdomskoler og videregående skoler i landet. Det finnes endel fordeler med et slikt design. Blant annet kan en se på forekomst av et fenomen, eksempelvis deltagelse og frafall i organisert idrett i en definert populasjon (Webb & Bain, 2011). I dette tilfellet en ungdomspopulasjon. En tverrsnittstudie kan og brukes til å se på assosiasjonen mellom to

variabler. I mitt tilfelle assosiasjonen mellom frafall i organisert ungdomsidrett og svake relasjoner til venner og foreldre blant i Norge (Laake, Hjartåker, Thelle & Veierød, 2007). Økonomisk er dette designet relativt rimelig, sett opp imot kohortdesign. Samtidig gir det og muligheter til å innsamle data fra flere interesseområder på samme tid (Laake et al., 2007) En tverrsnittstudie henter dataene fra en representativ gruppe av mennesker. Det vil si at funn kan i større grad generaliseres til en større populasjon av interesse (Webb & Bain, 2011). Samtidig er det viktig å understreke at ved tverrsnittstudier har en ikke mulighet å se på de kausale mekanismene. Dette grunnet at eksponeringsvariabel og utfallsvariabel måles på samme tidspunkt (Laake et al., 2007).

Kvalitet på datamaterialet

Datamaterialet brukt i denne studien er hentet fra Ungdataundersøkelsen 2016-2018, som er en av Norges største undersøkelser (Bakken, 2018). Dataene fra denne studien baseres dermed på det best tilgjengelige datamateriale. Fordelen med ungdataundersøkelsen er at det samler inn informasjon om flere typer tema, som dermed åpner opp for muligheten for å en bred oversikt over ungdommens liv og atferd (Bakken, 2018). Dette kan videre være med å bidra til å forstå livet til ungdommene bedre, og utvikle de nødvendige tiltak forebyggende. Det kan variere litt fra år til år hvilke kommuner som er med. For å få et nasjonalt representativt utvalg ble det sett på de siste tre år under ett, dermed får en med flest mulig av Norges kommuner. Svarprosenten på Ungdataundersøkelsen var på 85 % i ungdomsskolen, og 69 % i den den videregående skolen. 412 av landets kommuner og de aller fleste videregående skolene var med i undersøkelsen (Bakken, 2018).

Det ble gjort en avgrensing i oppgaven. Det ble bare inkludert ungdommer som svarte på alle relevante spørsmål for denne studien. Det vil si at ungdommer som av en eller annen grunn ikke svarte på et eller flere spørsmål, ble fjernet. Ungdommer som aldri har deltatt i ungdomsidretten eller sluttet i barneidretten ble og ekskludert. Det vil si at utvalget mitt gikk fra 161 579 til 103 192, som er en reduksjon på 58 387. Det vil si at 63 % av alle som besvarte undersøkelsen, var med i studien. Dette kan være mulig at dette påvirket resultatet.

Datamaterialet mitt består av ungdom fra alderen 13-18 år. Det er viktig å ta i betraktning at ungdom fra den videregående skolen ikke er i obligatorisk skolegang. Dermed må en regne med at denne gruppen har et noe mer selektert utvalg. Enkelte kan ha eksamener, praksisperioder eller andre grunner som hindrer de å delta på ungdataundersøkelsen. Frafallet

generelt i skolen er vesentlig høyere i den videregående skolen. (Bakken, 2018). Dermed kan være nærliggende å tro at ungdommer som har droppet ut av den videregående skolen fører til en underrapportering av hele gruppen ungdommer. Det kan og tenkes at ungdommer med dårlige norskkunnskaper deltok i mindre grad enn ungdom som er godt integrert i det norske samfunn. Det er sannsynlig at ungdom med svake relasjoner til venner og foreldre har i lavere grad deltatt på undersøkelsen. Dette kan skyldes fravær på skolen eller generelt i den videregående skolen.

Selvrapportering

Ungdataundersøkelsen baserer seg på spørreskjema der ungdommer oppgir sin egen rapportering. Dette er en svakhet ved studien. Dette er svært relevant kunnskap for å få et bilde på hvordan ungdom i Norge har det i dag, men vil mest trolig føre med seg en informasjonsskjevhet, og over eller underrapportering i en eller flere av variablene (Elstad, 2016). Det kan tenkes at ungdom som har problemer kan ha svart uærlig. Dette som følge av skam og frykt over egen atferd eller at noen andre skal se deres svar (Elstad, 2016). Det kan tenkes at ungdom med svake relasjoner til venner og foreldre ikke ønsket å formidle dette via et spørreskjema eller dele denne typen informasjon med en tredjepart. For å ta hensyn til dette ble alle besvarelser anonymisert med at ungdommene fikk utdelt et nummer. Samtidig med dette var det alltid en lærer til stede under undersøkelsen, for å sikre at ungdommene ikke påvirket hverandre (Bakken, 2018).

Bakken (2019) mener spørreundersøkelser ofte er den beste metoden når respondentene selv er informanter. Dette åpner likevel opp for en god del usikkerhet. Ungdommene brukere gjerne bare få sekunder per spørsmål, og det kan stilles spørsmåltegn på hvor presist ungdommene svarer med det formålet spørsmålet egentlig har. Det er og en viss mulighet for feilavkryssinger. Samtidig kan det tenkes de ikke svarer i tråd med formålet til spørsmålene (Bakken, 2018).

Det analytiske utvalget og ekstern validitet

Det analytiske utvalget mitt ble bestod av svært jevn fordeling mellom gutter og jenter. Fordeling er på 50.9 % jenter og 49.1 % gutter. Dette er ingen nevneverdig forskjell. En svakhet ved studien er at fordelingen i SØS blant utvalget mitt viser noe flere ungdommer fra de to øverste nivåene, nærmere bestemt fra gruppen «høy» og «høyere» SØS». En liten underrepresentasjon av de tre andre nivåene kan være med på påvirke resultatene noe.

Datamaterialet har ingen ungdommer fra 3 VGS. Dette er i hovedsak for at dette ikke er studie som omhandler lærlinger. Dermed har utvalget en overrepresentasjon fra ungdommer fra ungdomsskolen, i forhold til ungdommer i den videregående skolen. Nærmere bestemt 66 433 ungdommer fra ungdomsskole og 36 759 ungdommer fra den videregående skolen. Det er med andre ord 29 674 flere ungdommer fra ungdomsskolen, noe som fører med seg relativt stor skjevfordeling, og kan påvirke resultatene.

Ettersom utvalget mitt ble innsnevret kan dette ha vært med på å gi både over- og under estimering av resultatene sett opp mot hvordan sammenhengene er med ungdomspopulasjonen i Norge. Overføringsverdien til ungdommer i Norge anses likevel som god, ettersom dette var et så representativt utvalg som mulig.

Det ble tatt med et begrenset antall konfundere i studien. Disse har tidligere vist assosiasjon med utfallsvariabelen min, deltagelse i organisert idrett. Tidligere i diskusjonskapitlet beskriver jeg ytterligere at påvirkningsfaktorene for ungdom er svært komplekst. Det kan derfor tenkes at flere konfundere med fordel kunne blitt tatt med i studien. Dette kan være genetiske og biologiske forskjeller, landbakgrunn, mobbing blant venner eller betydningen av skolen som helhet.

6.2.1 Statistisk metode

For å svare på forskningsspørsmål 1 ble det brukt deskriptiv statistikk og bivariate sammenhenger. Det ble brukt en logistisk regresjonsanalyse for å besvare forskningsspørsmål to. Dette for å undersøke hvordan konfunderene påvirket frafall i organisert idrett og svake relasjoner til venner og foreldre.

For å besvare de kausale mekanismene trenger det longitudinelle studier som starter før ungdommen slutter i organisert idrett. Dataene som er hentet i denne tversnittstudien kan ikke si noe om hvilken vei den kausale pilen går. Det er likevel sett en sammenheng mellom sosiale relasjoner og idrettsdeltagelse i tidligere forskning. Det var dermed et naturlig valg å bruke en logistisk regresjonsanalyse for å se hvordan sosiale relasjoner påvirker frafall i organisert idrett.

6.2.2 Målemetoder og kategorier

Intern konsistens på relasjonsmål

For å måle den interne konsistensen mellom spørsmålene i samlemålet ble det brukt Cronbachs Alpha. Eikemo og Clausen (2012) mener en tilfredsstillende verdi på intern konsistens er gjerne satt til en skår på Cronbachs alpha på 0,70. Konsistensen til samlemålet for venner ble målt med Cronbachs alpha til en skår på 0,56. Dette er under grensen til hva som er akseptabelt nivå på den interne konsistensen Eikemo og Clausen (2012). Lignende skår fikk Andersen og Dæhlen (2017) til samlemålet for vennerelasjon. De mener dette likevel kan aksepteres ved et slikt samlemål må vurderes på flere måter og at det er grunn til å tro at variablene som inngår i samlemålet måler ulike sentrale aspekter ved ungdom. Dette har de undersøkt ved å gjøre undersøkelser, for å se på hvordan samlemålet gjør det på et mindre utvalg, men lignende spørsmål. Her gir samlemålet tydelige sammenhenger med fenomener der det er kjent at vennerelasjoner skal være av betydning (Andersen & Dæhlen, 2017). I studien ble det satt en terskelverdi på 1.75, som ble satt på lignende måte Andersen og Dæhlen (2017).

Konsistensen til samlemålet for foreldre ble målt med Cronbachs alpha til en skår på 0,56. Dette er også under grensen til hva som er akseptabelt nivå på den interne konsistensen Eikemo og Clausen (2012). Andersen og Dæhlen (2017) mener samlemålet kan og bli vurdert ut ifra begrepsvaliditet. Som kan ses på som at samlemålet lykkes i å operasjonalisere det en skal måle, her ungdommer sin relasjon til foreldre. Dette har de også undersøkt ved å gjøre undersøkelser, for å se på hvordan samlemålet gjør det på et mindre utvalg, men lignende spørsmål. De oppgir de høy korrelasjon, som de mener gir god begrepsvaliditet. De har og funnet en sammenheng mellom samlemålet for foreldrerelasjon og hvordan ungdom vurderer enkelte fenomener. Disse sammenhengene vet man allerede, derfor kan denne sammenhengen tyde på at samlemålet likevel er egnet, siden det gir utslag som er forventet. Her ble det satt en terskelverdi på 1.5, som ble gjort på lignende måte som (Andersen & Dæhlen, 2017).

Ettersom funnene mine vise statistiske sammenhenger for både svake relasjoner til venner og foreldre kan det tenkes at dette var et fornuftig valg. Det kan tenkes at et høyere eller lavere cut-off nivå ville gitt andre resultater.

Relasjonsmål og SØS

Ved samlemålet til vennerelasjoner og foreldrerelasjoner er alle spørsmålene som er stilt brukt i tidligere Ungdataanalyser. Blant annet i tidligere Ungdataundersøkelser på 1980 og 1990

tallet, NOVA sine nasjonale Ungdataundersøkelser, Ung i Oslo 1996 og 2006 (Frøyland, 2017). Spørsmålene vedrørende sosial støtte er opprinnelig fra «Sarason's Social Support Measure», (Sarason, Levine, Basham & Sarason, 1983). Det er og gjort andre undersøkelser av Buhrmester (1990) og Meeus (1989) som har brukt sosial støtte som et lignende mål.

Idrett som helhet

Denne studien har målt deltagelsen og frafallet til ungdommer i den organisert idretten som helhet. Det finnes svært mange ulike typer idretter. Bakken (2019) mener fotball, håndball og langrenn er populære idretter blant ungdom. Å kunne tydeliggjort forskjellene blant disse kunne gitt et bedre helhetsbilde. Kanskje vil påvirkning av sosiale relasjoner på frafallet være forskjellig ut ifra hvilken idrett en bedriver? Dette er en interessant problemstilling, ettersom det kan tenkes at frafallet er noe forskjellige i de ulike typer idretter, og at sosiale relasjoner kan ha ulik fra av påvirkning i de forskjellige idrettsgrenene.

6.3.4 Kritikk av teori

SDT av (Deci & Ryan, 1985) er en teori som har spilt en sentral del for motivasjonsforskningen. Den ses på som svært reflektert og gis stor støtte i forskningsfeltet på psykologiske motivasjonsteorier, men har og fått endel kritikk. Ifølge Hagger og Chatzisarantis (2007) er SDT sett på som en universell teori. Den skal gjelde alle individer uavhengig av kjønn, SØS eller den kulturelle bakgrunnen en har. Særlig har teorien fått kritikk ved at den stort sett er testet i den vestlige verden, med særlig høy validitet blant individualistiske kulturer (Hansen, 2009). Et annet sentralt område i teorien er deres valg av psykologiske behov. Der Maslow (1943) har fem ulike grunnleggende behov og Murray (1938) har hele 20 ulike behov, er det gitt endel kritikk av Deci og Ryan (1985) utvelgelse av tre ulike behov. Teorien til Deci & Ryan har og en påstand om at disse 3 behovene er essensielle, og en form for neglisjering av en av de vil føre til konsekvenser. Dette har Deci & Ryan selv fått tilbakevist i egen forskning, som viser at hver og en av behovene er selvstendige og kan være med på å styrke eller svekke opplevelsen av tilfredshet (Løtveit, 2013).

7. Konklusjon og implikasjoner

De empiriske funnene i denne studien er at ungdom med svake relasjoner til venner og foreldre kan påvirke frafallet i organisert idrett blant ungdom i Norge. Tidligere forskning på sosiale relasjoner og idrettsdeltagelse støtter opp om mine empiriske funn. Noe av forklaringen kan ligge i den hvordan venner og foreldre påvirker den sosiale tilhørigheten ungdommer har til idretten. Likevel er det viktig å trekke frem at en teori alene ikke er nok til å forklare denne komplekse sammenhengen eller de bakenforliggende mekanismene. Det kan være svært mange ulike type grunner til at ungdom med svake relasjoner til venner og foreldre, har økt odds for frafall i organisert idrett.

Uansett vil det i et folkehelseperspektiv være gunstig å forebygge frafall i organisert idrett i Norge. Norske ungdommer er i for liten grad fysisk aktive. Den organisert idretten kan bidra med mer fysisk aktivitet for ungdom, som igjen kan være med på å få dagens ungdom til å oppfylle helsedirektoratets anbefalinger for fysisk aktivitet. Resultatene fra denne studien kan tyde på at det kan være behov for å sette forebyggende tiltak for å beholde ungdommen i organisert idrett. Forskjellene i bakgrunnsvariablene kjønn, SØS, klassetrinn og deltagelse i andre faste fritidsaktiviteter må tas med i betraktningen. Helsefremmende tiltak som holder ungdommen i organisert idrett og øker den fysiske aktiviteten er nødvendig og bør implementeres som en del av folkehelsearbeidet. Dette kan være en positiv bidragsyter til folkehelsen i Norge.

Videre forskning bør se på årsakssammenhenger til frafallsproblematikken gjennom longitudinelle studier og kohorter. Den bør å se på sosiale relasjoner betydning inn mot forskjellige typer idretter. Det kan og oppfordres til større bruk av kvalitative undersøkelser, for å få en dypere forståelse av betydningen til sosiale relasjoner på idrettsfracfall blant ungdom. Dette kan være med på å identifisere ytterligere hva det er med de sosiale relasjoner som er viktig.

Først og fremst bør en ikke ta store slutninger ut ifra denne studien. Det er en tverrsnittsundersøkelse og det er nærliggende å tro at det vesentlige flere ukjente konfunderer som kan være med på påvirke resultatet. Dette kan være både ved å gi en høyere eller lavere OR for frafall i organisert idrett blant ungdom.

8. Bibliografi

- Allender, S., Cowburn, G. & Foster, C. (2006). Understanding participation in sport and physical activity among children and adults: a review of qualitative studies. *Health Education Research*, 21(6), 826-835. <https://doi.org/10.1093/her/cyl063>
- Andersen, P. L. & Bakken, A. (2018). «Social class differences in youths' participation in organized sports: What are the mechanisms?». *International Review for the Sociology of Sport Journal*., 1-17. <https://doi.org/10.1177%2F1012690218764626>
- Andersen, P. L. & Dæhlen, M. (2017). *Sosiale relasjoner i Ungdomstida. Identifisering og beskrivelse av ungdom med svake relasjoner til foreldre, skole og venner*. (NOVA rapport 8/2017). Oslo: NOVA. Hentet fra <http://www.hioa.no/Om-OsloMet/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2017/Sosiale-relasjoner-i-ungdomstida>
- Bakken, A. (2018). *Ungdata. Nasjonale Resultater 2018*. (NOVA Rapport 8/2018). Oslo: NOVA. Hentet fra <http://www.hioa.no/Om-OsloMet/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2018/Ungdata-2018.-Nasjonale-resultater>
- Bakken, A. (2019). *Idrettens posisjon i ungdomstida. Hvem deltar og hvem slutter i ungdomsidretten?* (NOVA rapport 2/19). Oslo: Oslo Metropolitan University. Hentet fra <https://fagarkivet.oslomet.no/en/item/idrettens-posisjon-i-ungdomstida-hvem-deltar-og-hvem-slutter-i-ungdomsidretten>
- Bakken, A., Frøyland, L. R. & Sletten, M. (2016). *Sosiale forskjeller i unges liv. Hva sier Ungdata-undersøkelsene?* (NOVA Rapport 3/2016). Oslo. Hentet fra https://www.academia.edu/36078120/Sosiale_forskjeller_i_unges_liv._Hva_sier_Ungdataundersøkelsene_Socioeconomic_differences_in_living_conditions_among_Norwegian_youths_
- Bjørndal, A. & Hofoss, D. (2010). *Statistikk for helse og sosialfagene* (2. utg.). Oslo: Gyldendal Norsk forlag 2. utgave
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Bryhn, R. (2018). Idrett. I *Store Norske Leksikon*. Hentet fra <https://snl.no/idrett>
- Buhrmester, D. (1990). Intimacy of Friendship, Interpersonal Competence, and Adjustment During Preadolescence and Adolescence. *Child Development*, 61(4), 1101-1111. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1990.tb02844.x>
- Chan, D. K., Lonsdale, C. & Fung, H. H. (2012). Influences of coaches, parents, and peers on the motivational patterns of child and adolescent athletes. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 22, 558-568. <https://doi.org/10.1111/j.1600-0838.2010.01277.x>
- Cobb, S. (1976). Social Support as a Moderator of Life Stress. *Psychosomatic Medicine*, 38(5), 300-314.
- Côté, J. (1999). The influence of the family in the development of talent in sport. *Sport Psychologist*, 13(4), 395-417. <https://doi.org/10.1123/tsp.13.4.395>
- Crane, J. R. & Temple, V. A. (2014). «A Systematic Review of Dropout From Organized Sport Among Children and Youth». *European Physical Education Review*, 21(1), 114-131. <https://doi.org/10.1177/1356336X14555294>
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior*. New York: Plenum Press.

- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2002). Overview of Self-Determination Theory: An Organismic Dialectical Perspective. I *Handbook of Self-Determination Research* (s. 3-33).
- Delva, J., O'Malley, P. M. & Johnston, L. D. (2006). Racial/Ethnic and socio-economic status differences in overweight and health-related behaviors among American students: . *Journal of Adolescent Health, 39*(4), 536-545.
<https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2006.02.013>
- Drugli, M. B. (2012). *Relasjonen lærer og elev: Avgjørende for elevenes læring og trivsel*. Oslo: Cappelen Damm.
- Eikemo, T. A. & Clausen, T. H. (2012). *Kvantitativ analyse med SPSS : en praktisk innføring i kvantitative analyseteknikker*. Trondheim: Tapir akademiske forlag.
- Elstad, J. I. (2016). Spørreskjemaundersøkelsens fallgruver. I D. Album, M. Hansen & K. Widerberg (Red.), *Metodene våre. Eksempler fra samfunnsvitenskapelig forskning* (s. 155-169). Oslo: Universitetsforlaget.
- Folkehelseinstituttet. (2017). Fysisk aktivitet i Noreg. Hentet 01.03.19 fra <https://www.fhi.no/nettpub/hin/levevaner/fysisk-aktivitet/>
- Folkehelseloven. (2011). *Lov om folkehelsearbeid* (LOV-2011-06-24-29). Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-29/KAPITTEL_1#KAPITTEL_1
- Frantzen, M. & Peterson, T. (2004). *Varför lämnar ungdomar idrotten?: en undersökning av fotbollstjejer och -killar från 13 till 15 år*. Stockholm:: Riksidrottsförbundet.
- Fraser-Thomas, J., Cote, J. & Deakin, J. (2008a). Examining adolescent sport dropout and prolonged engagement from a developmental perspective. *Journal of Applied Sport Psychology, 20*, 318-333. <https://doi.org/10.1080/10413200802163549>
- Fraser-Thomas, J., Cote, J. & Deakin, J. (2008b). Understanding dropout and prolonged engagement in adolescent competitive sport. *Psychology of Sport and Exercise, 9*, 645-662. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2007.08.003>
- Fredricks, J. A. & Eccles, J. S. (2005). Family socialization, gender, and sport motivation and involvement. *Journal of Sport & Exercise Psychology, 27*, 3-31.
<https://doi.org/10.1123/jsep.27.1.3>
- Frøyland, L. R. (2017). *Ungdata dokumentasjonsrapport 2010-2019*. Oslo. Hentet fra <http://www.ungdata.no/Forskning/Metode-og-dokumentasjon/Ungdata-dokumentasjonsrapport-2010-2019>
- Fyrland, L. (2005). *Sosialt nettverk, teori og praksis*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Galli, N. & Vealey, R. S. (2008). Bouncing back from adversity: athletes experiences of resilience. *The Sport Psychologist, 22*(3), 316-335.
<https://doi.org/10.1123/tsp.22.3.316>
- Gardner, L. A., Magee, C. A. & Vella, S. A. (2016). Social climate profiles in adolescent sports: Associations with enjoyment and intention to continue, *52*, 112-123.
<https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2016.08.003>
- Gardner, L. A., Magee, C. A. & Vella, S. A. (2017). Enjoyment and Behavioral Intention Predict Organized Youth Sport Participation and Dropout, *14*(11), 861-865.
<https://doi.org/10.1123/jpah.2016-0572>
- Grue, L. (1985). *Organisert idrettsaktivitet: en undersøkelse av ungdoms oppslutning om organisert idrett*. Oslo: Kultur- og vitenskapsdepartementet, Ungdoms og idrettsavdelingen (STUI).
- Hagger, M. S. & Chatzisarantis, N. L. D. (2007). *Intrinsic Motivation and Self-Determination in Exercise and Sport*. Champaign, IL: Human Kinetics.

- Hall, N. (2011). "Give it everything you got": resilience for young males through sport. *International Journal of Men's Health*, (1), 65-81. <https://doi.org/10.3149/jmh.1001.65>
- Hansen, K. P. H. (2009). *Hvilke sammenhenger er det mellom selvbestemt motivasjon, autonomistøttende treningsklima, selvoppfattt kompetanse, trening og vitalitet/velvære blant studenter?* Universitet i Oslo, Oslo. Hentet fra <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/31139/Endeligxutkastxavxmasteroppgavenx24xmaix2009.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Haugen, T., Säfvenbom, R. & Ommundsen, Y. (2013). Sport participation and loneliness in adolescents: the mediating role of perceived social competence. *Current Psychology*, 32(2), 203-216. <https://doi.org/10.1007/s12144-013-9174-5>
- Hecimovich, M. (2004). Sport specialization in youth: A literature review. *Journal of American Chiropractic Association*, 41, 32-41. Hentet fra <https://core.ac.uk/download/pdf/11234954.pdf>
- Helse- og omsorgsdepartementet. (2014-2015). *Meld. St 19. Folkehelsemeldingen. Mestring og muligheter*. Oslo. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-19-2014-2015/id2402807/>
- Helsedirektoratet. (2016). *Anbefalinger for fysisk aktivitet*. Hentet 01.02. 2019 fra <https://helsedirektoratet.no/folkehelse/fysisk-aktivitet/anbefalinger-fysisk-aktivitet>
- Hjelseth, A. (2016). *Frafall i ungdomsidrett - et overvurdert problem?* I Seippel (Red.), *Ungdom og idrett*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Hodge, K., Allan, J. B. & Smellie, L. (2008). Motivation in Masters sport: Achievement and social goals. *Psychology of Sport and Exercise*, 9(2), 157-176. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2007.03.002>
- House, J. S., Landis, K. R. & Umberson, D. (1988). Social relationships and health. *Science*, 241(4865), 540-545. <https://doi.org/10.1126/science.3399889>
- Jakobsen, B. T., Lundvall, S. & Redelius, K. (2014). Reasons to stay in club sport according to 19-year-old Swedish participants: A salutogenic approach. *Sport Science Review*, 23(5-6), 205-224. <https://doi.org/10.1515/ssr-2015-0002>
- Janssen, I. & Leblanc, A. G. (2010). Systematic review of the health benefits of physical activity and fitness in school aged children and youth. *International Journal of Behavioural Nutrition and Physical activity*, 7(40). <https://doi.org/10.1186/1479-5868-7-40>
- Jekauc, D., Reimers, A. K., Wagner, M. O. & Woll, A. (2013). Physical activity in sports clubs of children and adolescents in Germany: Results from a nationwide representative survey. *Journal of Public Health*, 21(6), 505-513. <https://doi.org/10.1007/s10389-013-0579-2>
- Johannessen, A. (2009). *Introduksjon til SPSS: versjon 17* (4. utg.). Oslo: Abstrakt forlag.
- Johnston, L. D., Delva, J. & O'Malley, P. M. (2007). Sports participation and physical education in American secondary school. *American Journal of Preventive Medicine*, 33(4), 195-208. <https://doi.org/10.1016/j.amepre.2007.07.015>
- Jöesaar, H. & Hein, V. (2011). Psychosocial determinants of young athletes' continued participation over time, 113(1), 51-66. <https://doi.org/10.2466/05.06.13.PMS.113.4.51-66>
- Kränge, O. & Strandbu, Å. (2004). *Ungdom, idrett og friluftsliv. Skillelinjer i ungdomsbefolkningen og endringer fra 1992-2002*. (NOVA rapport 16/04). Oslo: NOVA. Hentet fra http://www.ungdata.no/asset/518/1/518_1.pdf

- Kulturdepartementet. (2012). *Kultur, inkludering og deltaking* (Meld. St. 10 2011-2012)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-10-20112012/id666017/sec1>
- Løtveit, K. I. (2013). *Selvbestemmelse i kroppsøving. Motivasjon for kroppsøving i videregående skole* (Master). Norges Idrettshøgskole, Oslo.
- Laake, P., Hjartåker, A., Thelle, D. & Veierød, M. B. (2007). *Epidemiologisk og klinisk forskning*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Laakso, L., Telama, R., Nupponen, H., Rimpelä, A. & Pere, L. (2008). Trends in leisure time physical activity among young people in Finland 1977-2007. *European Physical Education Review*, 14(2), 139-155. <https://doi.org/10.1177/1356336X08090703>
- MacPhail, A. & Kirk, D. (2006). Young people's socialisation into sport: Experiencing the specialising phase. *Leisure studies*, 25(1), 57-74. <https://doi.org/10.1080/02614360500116290>
- Magalhaes, A. P. T. F., Pereira de Pina, M. F. & Ramos, E. C. P. (2017). The Role of Urban Environment, Social and Health Determinants in the Tracking of Leisure-Time Physical Activity Throughout Adolescence. *Journal of Adolescent Health*, 60, 100-106.
- Mahoney, J. L., Eccles, J. S. & Larson, R. W. (2004). Process of adjustment in organized out-of-school activities: opportunities and risks. *New Directions for Youth Development*, 101, 115-144. <https://doi.org/10.1002/yd.74>
- Marquez, A., Ekelund, U. & Sardinha, L. B. (2016). Associations between organized sports participations and objectively measured physical activity, sedentary time and weight status in youth. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 19(2), 154-157. <https://doi.org/10.1016/j.jsams.2015.02.007>
- Maslow, A. H. (1943). A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-396. <https://doi.org/10.1037/h0054346>
- Mead, H. G. (1934). *Mind, self and society: from the standpoint of a social behaviorist*. Chicago: University of Chicago Press.
- Meeus, W. (1989). *Parental and peer support in adolescence*. Berlin: W. de Gruyter.
- Morgan, A. & Ziglio, E. (2007). Revitalising the evidence base for public health: an assets model. *Promotion & Education*, 14(7).
- Murray, H. A. (1938). *Explorations in Personality*. New York: Oxford University Press.
- Myrli, T. R. & Mehus, I. (2015). Ulikhet i rekruttering og frafall i den organiserte idretten i Trondheim. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 1, 51-77. Hentet fra <https://journals.hioa.no/index.php/ungdomsforskning/article/view/1598>
- Norges Idrettsforbund. (2015). Idrettens Barnerettigheter: . Hentet 20.01 2019 fra https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/7d1ccf72f5a047dfac1b2124adaddf42/117_15_barneidrettsbestemmelsene_lr.pdf
- Norges Idrettsforbund. (2016). Lovhefte. Lov for Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité. Hentet 01.03 2019 fra https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/86ada031e90845ddb36836ec5b278784/97_15_nif_lovhefte_lr_s.pdf
- Norges Idrettsforbund. (2018). Ungdomsidrett. Hentet 18.09.2018 2018 fra <https://www.idrettsforbundet.no/tema/ungdomsidrett/>
- Norges Idrettsforbund. (2019). Om Norges Idrettsforbund. Hentet 10.03.19 2019 fra <https://www.idrettsforbundet.no/om-nif/om-norges-idrettsforbund/>

- Olds, T., Dollman, J. & Maher, C. (2009). Adolescent sport in Australia: Who, when, where and what? . *ACHPER Health Lifestyle Journal*, 56(1), 11-16. Hentet fra [https://www.jsams.org/article/S1440-2440\(14\)00113-3/pdf](https://www.jsams.org/article/S1440-2440(14)00113-3/pdf)
- Ommundsen, Y. & Vaglum, P. (1992). Sport-Specific Influences. *Journal of Adolescent Research*, 7(507-521). <https://doi.org/10.1177%2F074355489274007>
- Polit, D. F. & Beck, C. T. (2014). *Essentials of nursing research: appraising evidence for nursing practice*. Philadelphia: Wolters Kluwer/Lippincott Williams & Wilkins.
- Reitlo, L. S. (2012). *Deltagelse og frafall i Ungdomsidretten*. Trondheim: NTNU samfunnsforskning, senter for idrettsforskning. Hentet fra <https://samforsk.no/Publikasjoner/Ferdig%20rapport%20-%20Deltagelse%20og%20fracfall%20i%20ungdomsidretten%20WEB.pdf>
- Ryen, R. M. & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>
- Ryen, R. M. & Deci, E. L. (2007). Self-Determination Theory and the Promotion and Maintenance of Sport, Exercise and Health. I *M.S.Hagger & N.L.D Chatzisarantis, Intrinsic Motivation and Self-Determination in Exercise and Sport* (s. 1-19). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Sarason, I. G., Levine, H. M., Basham, R. B. & Sarason, B. R. (1983). Assessing social support: The social support questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology*. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.44.1.127>
- Sarrazin, P., Vallerand, R., Guillet, E., Pelletier, L. & Cury, F. (2002). Motivation and dropout in female handballers: a 21-month prospective study. *European Journal of Social Psychology*, 32(3). <https://doi.org/10.1002/ejsp.98>
- Scheerder, J., Vanreusel, B., Taks, M. & Renson, R. (2005). Social stratification patterns in adolescents' active sports participation behaviour: a time trend analysis 1969-1999. *European Physical Education Review*, 11(1), 5-27. <https://doi.org/10.1177/1356336X05049822>
- Schiefloe, P. M. (1985). *Nærmiljø i bysamfunn. Om nærmiljøer i byer*. Universitetsforlaget Oslo.
- Seippel, Ø. (2005). *Orker ikke, gidder ikke, passer ikke? Om frafallet i norsk idrett*. Institutt for samfunnsforskning. Hentet fra <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/177519>
- Seippel, Ø., Sisjord, M. K. & Strandbu, Å. (2016). *Ungdom og idrett*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Seippel, Ø., Strandbu, Å. & Sletten, M. A. (2011). *Ungdom og trening. Endring over tid og sosiale skillelinjer*. (Rapport 3/11). Oslo: NOVA. Hentet fra http://www.nova.no/asset/4536/1/4536_1.pdf
- Sheehan, P., Sweeny, K., Rasmussen, B., Wils, A., Friedman, H. S., Mahon, J., ... Symons, J. (2017). Building the foundations for sustainable development: a case for global investment in the capabilities of adolescents. . *The Lancet*, 1-15.
- Skard, O. & Vaglum, P. (1989). The influence of psychosocial and sport factors on dropout from boys' soccer: A prospective study. *Scandinavian Journal of Sports Sciences*, 11(2), 65-72.
- Skaalvik, E. M. & Skaalvik, S. (2013). *Skolen som læringsarena*. Oslo: Universitetsforlaget.

- Smoll, F. L., Cummings, S. P. & Smith, R. E. (2011). Enhancing coach–parent relationships in youth sports: Increasing harmony and minimizing hassle. *International Journal of Sports Science and Coaching*, 6(1), 13-26. <https://doi.org/10.1260/1747-9541.6.1.13>
- Stahlsberg, R. & Pedersen, A. V. (2010). Effects of socioeconomic status on physical activity in adolescents: a systematic review of the evidence. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 20(3), 368-383. <https://doi.org/10.1111/j.1600-0838.2009.01047.x>.
- Stefansen, K., Smette, I. & Strandbu, Å. (2016). Understanding the increase in parents' involvement in organized youth sports. *sport Education and Society*, 23(2). <https://doi.org/10.1080/13573322.2016.1150834>
- Strandbu, Å. & Bakken, A. (2007). *Aktiv Oslo-ungdom. En studie av idrett, minoritetsbakgrunn og kjønn*. Oslo: NOVA.
- Strandbu, Å. & Sletten, M. A. (2011). «Du skal se en vakker dag når hun gutten når». Kjønnforskjeller i norsk ungdoms treningsvaner og idrettsdeltagelse. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 11(2), 93-113. Hentet fra <https://journals.hioa.no/index.php/ungdomsforskning/article/view/1034/901>
- Strategiutvalget for idrett. (2016). *Statlig idrettspolitik inn i en ny tid* (Delrapport 1.). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/3ab984dc671847bebe9a1cd2ec11f0ec/statlig-idrettspolitik-inn-i-en-ny-tid.-rapport-fra-strategiutvalg-for-idrett.pdf>
- Sverdrup, M. & Johannessen, G. (2003). *Tilstandsrapport 2003. Om idrett og fysisk aktivitet i Norge: organisering og økonomi, aktivitet og medlemskap, idrettsanlegg, verdier og holdninger*. Oslo: Akilles, Kultur.
- Säfvenbom, R., Haugen, T. & Bulie, M. (2014). Attitudes towards and motivation for PE. Who collects the benefit of the subject? *Physical Education and Sport Pedagogy*, 20(6), 629-646. <https://doi.org/10.1080/17408989.2014.892063>
- Telama, R., Laakso, L. & Yang, X. (1994). Physical activity and participation in sports of young people in Finland. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 4(1), 65-74.
- Ullrich-French, S. & Smith, A. L. (2006). Perceptions of relationships with parents and peers in youth sport: independent and combined prediction of motivational outcomes. *Psychology of Sport & Exercise*, 7, 193-214. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2005.08.006>
- Ullrich-French, S. & Smith, A. L. (2009). Social and motivational predictors of continued youth sport participation. *Psychology of Sport and Exercise*, 10(1), 87-95. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2008.06.007>
- Urdu, T. C. & Maehr, M. L. (1995). Beyond a two-goal theory of motivation and achievement: A case for social goals. *Review of Educational Research*, 65(3), 213-243. <https://doi.org/10.2307/1170683>
- Vilhjalmson, R. & Kristjansdottir, G. (2003). Gender differences in physical activity in older children and adolescents: the central role of organized sport. *Social Science & Medicine*, 56(2), 362-374. [https://doi.org/10.1016/S0277-9536\(02\)00042-4](https://doi.org/10.1016/S0277-9536(02)00042-4)
- Wagnsson, S. (2009). *Föreningsidrott som socialisationsmiljö. En studie av idrottens betydelse för barns och ungdomars psykosociala utveckling*. Karlstad University Studies, Karlstad.
- Walseth, K. (2006). Sport and belonging. *International Review for the Sociology of Sport*, 41(3), 447-464. <https://doi.org/10.1177/1012690207079510>

- Webb, P. & Bain, C. (2011). *Essential epidemiology: an introduction for students and health professionals* (2. utg.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Wheeler, S. (2012). The significance of family culture for sports participation. *International Review for the Sociology of Sport Journal*, 47(2), 235-252. <https://doi.org/10.1177/1012690211403196>
- White, P. & Mcteer, W. (2012). Socioeconomic status and sport participation at different development stages during childhood and youth: Multivariate analyses using Canadian national survey data. *Sociology of Sport Journal*, 29(2), 186-209. <https://doi.org/10.1123/ssj.29.2.186>
- White, R. & Bennie, A. (2015). Resilience in youth sport: A qualitative investigation of gymnastics coach and athlete perceptions. . *International Journal of Sports Science & Coaching*, 10(2-3), 379-393. <https://doi.org/10.1260/1747-9541.10.2-3.379>
- White, R. W. (1959). Motivation reconsidered: The concept of competence. *Psychological Review*, 66, 297-333. <https://doi.org/10.12691/ajap-5-1-2>
- Whitehead, M. & Dahlgren, G. (1991). What can we do about inequalities in health. *The Lancet*, 338, 1059-1063. [https://doi.org/10.1016/0140-6736\(91\)91911-D](https://doi.org/10.1016/0140-6736(91)91911-D)
- WHO. (1948). Constituton. Hentet 20.03 2019 fra <https://www.who.int/about/who-we-are/constitution>
- WHO. (1978). Declaraton of Alma-Ata. Hentet 20.04. 2019 fra http://www.who.int/publications/almaata_declaration_en.pdf
- WHO. (2018). *Global action plan on physical activity 2018–2030: more active people for a healthier world*. Hentet fra <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/272722/9789241514187-eng.pdf>
- Youniss, J. (1980). *Parents and peers in social development: A Sullivan- Piaget perspective*. Chicago: University of Chicago Press.
- Ødegård, G., Bakken, A. & Strandbu, Å. (2016). *Idrettsdeltagelse og trening blant ungdom i Oslo. Barrierer, frafall og endringer over tid*. (Rapport 2016/7). Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

9. Vedlegg

Her presenteres de delene av spørreskjemaet som er brukt og kontrakt for utlevering av datamateriale.

9.1 Spørreskjema

Her presenteres spørsmålene fra spørreskjemaet jeg har inkludert i studien.

Deltagelse i organisert idrett

DET NESTE SPØRSMÅLET GÅR KUN TIL ELEVER PÅ UNGDOMSTRINNET

Har du noen gang vært med i et idrettslag eller i en idrettsklubb?
☐ Nei
☐ Ja, men jeg sluttet på barneskolen
☐ Ja, men jeg sluttet på ungdomsskolen
☐ Ja, og jeg er fortsatt med

DET NESTE SPØRSMÅLET GÅR KUN TIL ELEVER PÅ VIDeregående

Har du noen gang vært med i et idrettslag eller i en idrettsklubb?
☐ Nei
☐ Ja, men jeg sluttet på barneskolen
☐ Ja, men jeg sluttet på ungdomsskolen
☐ Ja, men jeg sluttet på videregående
☐ Ja, og jeg er fortsatt med

Venner

Når du er sammen med venner/kamerater, er du da som oftest sammen med ...
☐ Én eller to faste venner
☐ Én eller to faste venner som ofte er med i en gruppe andre ungdommer
☐ En vennegjeng som holder sammen
☐ Nokså tilfeldig hvem jeg er sammen med
☐ Er ikke så ofte sammen med jevnaldrende

Har du minst én venn som du kan stole fullstendig på og kan betro deg til om alt mulig?
☐ Ja, helt sikkert
☐ Ja, det tror jeg
☐ Det tror jeg ikke
☐ Har ingen jeg ville kalle venner, nå for tida

Foreldre

Tenk deg at du har et personlig problem. Du føler deg utafør og trist og trenger noen å snakke med. Hvem ville du snakket med eller søkt hjelp hos?	Helt sikkert	Kanskje	Nei
Foreldre	☐	☐	☐
Andre familiemedlemmer (søsken, besteforeldre eller lignende)	☐	☐	☐
Venner	☐	☐	☐
Helsesøster eller en annen i skolehelsetjenesten	☐	☐	☐
Lærer eller andre ansatte på skolen	☐	☐	☐
Andre voksne	☐	☐	☐
Ingen	☐	☐	☐

Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med ulike sider ved livet ditt?	Svært misfornøyd	Litt misfornøyd	Verken fornøyd eller misfornøyd	Litt fornøyd	Svært fornøyd
Foreldrene dine	☐	☐	☐	☐	☐
Vennene dine	☐	☐	☐	☐	☐
Skolen du går på	☐	☐	☐	☐	☐
Lokalmiljøet der du bor	☐	☐	☐	☐	☐
Helsa di	☐	☐	☐	☐	☐
Utseendet ditt	☐	☐	☐	☐	☐

Her kommer noen utsagn om hvordan du vil beskrive forholdet ditt til foreldrene dine.	Passer svært godt	Passer ganske godt	Passer ganske dårlig	Passer svært dårlig
Foreldrene mine pleier å vite hvor jeg er, og hvem jeg er sammen med i fritida	☐	☐	☐	☐
Foreldrene mine kjenner de fleste av vennene jeg er sammen med i fritida	☐	☐	☐	☐
Foreldrene mine kjenner foreldrene til vennene mine	☐	☐	☐	☐
Jeg krangler ofte med foreldrene mine	☐	☐	☐	☐
Jeg liker å være sammen med foreldrene mine	☐	☐	☐	☐

Kjønn

Er du gutt eller jente?
☐ Gutt
☐ Jente

Har foreldrene dine utdanning fra universitet eller høyskole? Sett ett kryss for hver forelder. Hvis du ikke har kontakt med én eller begge av foreldrene dine, hopper du over spørsmålet som gjelder denne forelderens.	Ja	Nei
Far	☐	☐
Mor	☐	☐

	Ingen bøker	Mindre enn 20 bøker	20–100 bøker	100–500 bøker	500–1000 bøker	Mer enn 1000 bøker
Hvor mange bøker tror du det er hjemme hos dere? NB! Én meter bøker tilsvarer omtrent 50 bøker	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Har familien din bil?
☐ Nei
☐ Ja, én
☐ Ja, to eller flere

Har du eget soverom?
☐ Ja
☐ Nei

Hvor mange ganger har du reist et sted på ferie med familien din i løpet av det siste året?
☐ Ingen ganger
☐ Én gang
☐ To ganger
☐ Mer enn to ganger

Hvor mange datamaskiner eller nettbrett har familien din?
☐ Ingen
☐ Én
☐ To
☐ Mer enn to

Alder

Hvilket klassetrinn går du i?
☐ 8. trinn
☐ 9. trinn
☐ 10. trinn

Hvilket klassetrinn går du i?
☐ Videregående trinn 1
☐ Videregående trinn 2
☐ Videregående trinn 3

Faste fritidsaktiviteter

Hvor mange ganger den siste måneden har du vært med på aktiviteter, møter eller øvelser i følgende organisasjoner, klubber eller lag?	Ingen ganger	1-2 ganger	3-4 ganger	5 ganger eller oftere
Idrettslag	☐	☐	☐	☐
Fritidsklubb/ungdomshus/ungdomsklubb	☐	☐	☐	☐
Religiøs forening	☐	☐	☐	☐
Korps, kor, orkester	☐	☐	☐	☐
Kulturskole/musikkskole	☐	☐	☐	☐
Annen organisasjon, lag eller forening	☐	☐	☐	☐

9.2 Datautleveringsavtale

AVTALE OM UTLIVERING AV DATA FRA UNGDATA TIL STUDENTOPPGAVE

**Mellom NMBU, Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet (senere kalt virksomheten)
og OsloMet v/NOVA (senere kalt NOVA)**

1. Grunnlag

Grunnlaget for avtalen er basert på en søknad 1. mars 2019 fra student ved NMBU Sveinung Brenno Flæthe om å få bruke opplysninger fra Ungdata i forbindelse med en studentoppgave ved institusjonen. Søknaden følger som vedlegg til denne avtalen, der det framgår formålet med prosjektet, hvilke datasett (utvalg) studenten ønsker å bruke og hvilke variabler som ønskes utlevert.

2. Vilkår

- a) Datasettet som utleveres er anonymisert og skal kun brukes i forbindelse med studentoppgaven.
- b) Tillatelsen til å benytte data er gyldig fra kontrakts undertegnelse til 15. mai 2019, med mulighet til forlengelse etter egen søknad om dette.
- c) Forsøk på bakveisidentifisering er ikke tillatt, og resultatene må ikke offentliggjøres på en slik måte at det medfører risiko for identifisering av enkeltpersoner.
- d) Virksomheten har ansvar for at ikke andre personer enn de som er nevnt i søknaden får tilgang til data. Opplysningene skal oppbevares på passordbeskyttet område eller annen sikker måte.
- e) NOVA skal få oversendt det ferdige produktet når studentoppgaven er avsluttet.
- f) I publikasjoner basert på datamaterialet, skal det framgå at «Datamaterialet er basert på en ungdataundersøkelse, gjennomført av NOVA i samarbeid med de regionale kompetansesentrene for rusfeltet (KoRus). Ungdata er finansiert over statsbudsjettet gjennom tilskudd fra Helsedirektoratet. NOVA er ikke ansvarlig for analyser eller fortolkninger av resultatene.»
- g) Ved muntlig formidling av forskningsfunn basert på det utleverte materialet skal det oppgis at datamaterialet er basert på en ungdataundersøkelse gjennomført av NOVA og KoRus.
- h) NOVA er ikke ansvarlig for konklusjoner som trekkes i forbindelse med studentoppgaven.

3. Sletting / tilbakelevering

Når forskningsprosjektet er avsluttet, og senest ved sluttdatoen for denne kontrakten, forplikter virksomheten seg til å slette det utleverte datamaterialet. Sletting skal bekreftes på det vedlagte skjemaet.

4. Autorisasjon

Følgende personer skal ha tilgang til opplysningene:

1. Sveinung Brenno Flæthe
2. Grete Patil [veileder]

Dersom det er aktuelt å endre personer med tilgang til opplysningene, må dette søkes spesielt om i hvert enkelt tilfelle.

5. Brudd på avtalen

Ved brudd på vilkårene som er gitt i denne avtalen, kan tillatelsen til å benytte de utleverte opplysningene bli trukket tilbake.

6. Undertegning

Denne avtalen er utarbeidet i to eksemplarer hvorav partene beholder hvert sitt eksemplar.

Dato: 1. mars 2019

Dato: 4/3-2019

Sted: Oslo

Sted: AS

For NOVA:

For virksomheten:

Underskrift: _____

Underskrift: Grete Pål

Guro Ødegård, forskningsleder NOVA

Representant for virksomheten

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Noregs miljø- og biovitenskapelige universitet
Norwegian University of Life Sciences

Postboks 5003
NO-1432 Ås
Norway